

STILLOVNE SKI vestnik

Letnik XVIII.

Celovec, petek, 13. september 1963

Štev. 37 (1112)

Pred 18. zasedanjem OZN:

Za razorožitev in proti kolonializmu

Zdaj je skoraj zanesljivo, da bo 18. redno zasedanje generalne skupščine OZN, ki se bo pričelo v prihodnjem tednu, potekalo v boljšem ozračju, kot kdajkoli prej. Zasedanja bodo dajala ton prizadevanja in pobude, da se zboljšanje ozračja in pomiritev v plošnih odnosih preneseta na tla konkretnih odnosov in konkretnih vprašanj. Dnevi ko so bile seje generalne skupščine polne groženj, medsebojnega rivalstva in strupene polemike antagonističnih sil, zaradi česar je bilo delo OZN zelo ohromljeno, so danes že precej za nami.

Spremembe, nastale v odnosih Vzhod - Zahod zlasti od lanske jeseni, ko so se svobodneje razmahale dotlej omenjene pomirjevalne težnje na tem področju, tudi ugodno vplivajo na ozračje v OZN in na splošno klimo, v kateri le-ta živi in dela. To omogoča naprednim in nevezanim državam, da z večjimi možnostmi za uspeh začenejo pobude za ureditev nastalih ugodnih pogojev in konkretne akcije za rešitev odprtih vprašanj in ureditev neurejenih odnosov.

Če so razne oblike jedrske razorožitve videti posebno akutne in zrele za reševanje in če je po moskovskem sporazumu iz razumljivih razlogov treba pri njih še posebej vztrajati, to ne zmanjšuje dosedanjega zanimanja in potrebe po splošni razorožitvi oziroma po ustreznih akcijah, ki bi se je lotile. Za ustrezne take akcije obstojajo danes realne možnosti. Nanje opozarjajo številne sugestije in predlogi nevezanih držav — članic odbora osemnajstoric. Upati je, da bo letošnje zasedanje generalne skupščine našlo pota, ki bodo premike na tem področju spodbudila v vsej njihovi širini in da bo v tem duhu sprejelo tudi ustrezne smernice za delo razorožitvenega odbora v prihodnjem obdobju.

Politika beograjske konference, katere drugo obletnico praznujemo v znamenju njene polne uveljavitve, se je pokazala učinkovita, ker je vzporedno s problemi pomirjevanja in razoroževanja poudarila potrebo reševanja problemov sveta v razvoju, takojšnjo odpravo kolonializma v vseh njegovih oblikah in popolno enakopravnost narodov. Tvorbo sožitja kot proklamirani smoter je kljub kitajski demagogiji postalo program, okoli katerega se zbira čedalje večje število držav, ne glede na razlike med njimi. Sedanje zasedanje bi to gibanje lahko še posebej podprlo s sprejetjem predloga nevezanih držav za kodifikacijo načel o sožitju kot sestavnega dela sodobnega mednarodnega prava.

V skladu s takimi nazori so v ZN kazali zadnja leta vzpodbudno zanimanje za delovanje na obeh tih sodobnih mednarodnih politike. Pri tem so kombinirali akcije za pomirjenje in razorožitev z ustreznimi prizadevanji za pospešen razvoj razvitih držav, za dokončno odpravo kolonializma in rasnih diskriminacij v svetu. Lani je generalna skupščina sprejela in vsestransko podprla zahtevo držav v razvoju, da bi organizirali ekonomsko konferenco za pomoč državam v razvoju in za odpravo njihovega neenakega položaja. Ta velika akcija je sedaj že v zaključnih pripravih, vendar obstaja še nekaj težav za njeno ureditve. Vzrok tem težavam je pomanjkanje potrebnega razumevanja s strani visoko razvitih držav.

Afriški vrh v Adis Abebi je napovedal razgiban in osvežujoč nastop neodvisne afriške politike, okoli katere se afriške dežele vedno bolj zbirajo. Kakor se je pokazalo na zasedanju mednarodne organizacije dela v Ženevi, na mednarodni konferenci o turizmu v Rimu, na zasedanju Varnostnega sveta o portugalskih kolonijah in rasni politiki v Južnoafriški uniji, spremljajo ta razvoj znamenja vzpodbudnih in daljnosežnih sprememb v sedanjih razvratih sil v svetu. To se bo zelo verjetno pokazalo tudi na sedanjem zasedanju OZN in ustvarilo položaj, ko bo mogoče drugače obnavljati razne probleme kolonializma. Ra-

Južnotirolsko vprašanje vedno bolj zapleteno

Položaj na Južnem Tirolskem in s tem povezani odnosi med Avstrijo in Italijo so postali v zadnjih osmih dneh sila zapleteni. Po razsodbi v procesu v Trientu, po demonstracijah v Innsbrucku in po atentatih ekstremistov na Južnem Tirolskem je na svoji prvi jesenski seji tudi dunajska vlada zavzela stališče k tem dogodkom. Na protestno noto italijanske vlade v zvezi z napadom na italijanski generalni konzulat v Innsbrucku od 2. septembra je odgovorila, da sicer obžaluje, da je prišlo do tega napada, da pa je ta napad razumeti kot posledico ogorčenja avstrijskega ljudstva nad razsodbo v Trientu.

Istočasno je avstrijska vlada izročila italijanskemu zunanjemu ministrstvu noto, kjer avstrijska vlada ministra Picconija dolži, da zavlačuje srečanje s svojim avstrijskim kolegom Kreiskyjem v vprašanih Južni Tirolske. V tej noti avstrijska vlada tudi predlaga, da bi se ministra sestala sredi oktobra.

Medtem se atentati in izgredi na Južnem Tirolskem vrstijo naprej. Povzročajo jih tako pripadniki takoimenovanega „osvobodilne-

ga odbora Južne Tirolske“ kot pa pripadniki italijanskih fašističnih organizacij. Olja tem nemirnim in izgredom pa prilivajo s svojimi demonstracijami tako na italijanski strani kot na Dunaju, Münchenu, Innsbrucku, Grazu in Celovcu. Ves ta razvoj, kjer pridejo vedno spel do izraza prenapete nacionalistične tendence, pa je konstruktivni rešitvi južnotirolskega vprašanja in Južni Tirolski sami samo v škodo.

Po obisku Hruščova in Kadarja:

Tito v države Latinske Amerike in ZDA

Za sovjetskim premierom je začetka tega tedna obiskal Jugoslavijo madžarski predsednik Kadar s partijsko delegacijo. V Jugoslaviji je bival 3 dni in imel razgovore s predsednikom Titom in drugimi jugoslovanskimi voditelji. Včeraj je predsednik Tito odprl 52. konferenco interparlamentarne unije, v par dneh pa bo odpotoval na večdendni obisk v Brazilijo, Čile, Bolivijo in Mehiko, nakar je napovedan njegov obisk v ZDA, kjer se bo predvidoma srečal s predsednikom Kennedyjem.

O svojem obisku v teh državah je dal predsednik Tito za tisk, radio in televizijo izjavo, v kateri med drugim zlasti poudarja, da so latinskoameriške države že vedno vzbujale zanimanje jugoslovanskih narodov zaradi svojega razvoja in zaradi svojih konstruktivnih prizadevanj na mednarodni ravni. Čeprav so med Jugoslavijo in temi državami velike razdalje, čeprav so različni družbeni sistemi in življenjski pogoji in čeprav so razlike v zgodovini-

skem razvoju »je med nami in narodi teh dežel veliko skupnega, kar je medsebojno razumevanje olajševalo in kar ga bo tudi v bodoče olajševalo.«

Naš obisk v teh državah, je nadalje rečeno v Titovi izjavi, vпада v čas, ko kaže ves mednarodni položaj tendence pozitivnega raz-

Nadaljnjih 16 milijonov za investicije v deželi

V polni vrednosti, kakor je to deželni zbor v deželnem proračunu za leto 1963 sklenil, je koroška deželna vlada dala na razpolago 16,82 milijonov šilingov, ki so bili določeni v eventualnem programu za investicije v deželi, če bodo dejanski dohodki proračuna odgovarjali predvidevanjem v času priprav in sklepanja proračuna. Skrbno in previdno gospodarstvo v javnimi denarji v deželi je omogočilo, da so bila ta sredstva lahko tako zgodaj sproščena, da bodo še letos omogočila izvedbo nekaterih del, za katere so bila namenjena.

Iz eventualnega programa deželnega proračuna bodo s tem dobile deželne bolnišnice 4 milijone šilingov za svoje investicije. Preostali denar je določen za izvedbo izboljšanj na hodiški in kolmirski cesti ter na cesti južno od Vrbskega jezera (2,5 milijona šilingov), za dela v okviru splošne uprave (2,2 milijona), za pospeševanje stanovanjske gradnje (1,4 milijona), za vodovode in kanalizacijo (1,5 milijona), za restavracijska dela na Štalenski gori (1 milijon), za investicije in deželnih kmetijskih objektih (1 milijon) in za adaptacije na poslopju „Burg“ v Celovcu, za kar je v tem programu določenih 660.000 šilingov.

V programu gradnje vodovodov in kanalizacije je 50.000 šilingov določenih za vodovod ob Prešekem jezeru, 128.000 šilingov pa za kanalizacijo v Velikovcu.

V Beogradu se je pričela

52. konferenca medparlamentarne unije

Včeraj je na svečani seji predsednik SFRJ Josip Broz Tito odprl 52. konferenco medparlamentarne unije, ki zaseda v Beogradu. Konferenci prisostvuje nad 420 delegatov iz 56 držav.

V publikaciji, ki vsebuje dnevni red in program konference je priobčena tudi pozdravna poslanica predsednika Zvezne skupščine SFR Jugoslavije, Edvarda Kardelja. V poslanici je med drugim rečeno, da so jugoslovanski ljudje prepričani, da bo tudi konferenca medparlamentarne unije prispevala svoj delež in napore, da bi ohranili mir na svetu. Bivanje v Jugoslaviji bo nudilo udeležencem konference priložnost, da se seznanijo s stvarnostjo, duhom in težnjami jugoslovanske socialistične skupnosti narodov. Boljše vzajemno zasedanje narodov pa že samo po sebi prispeva k boljšemu razumevanju in zblizjevanju med njimi. Jugoslavija si je vedno prizadevala, da bi prispevala k afirmaciji medparlamentarne unije kot važnemu instrumentu mednarodnega sodelovanja. Tudi v bodoče bo podpirala vse pobude unije, usmerjene k miroljubnim in demokratičnim ciljem, je rečeno ob koncu poslanice.

Z ustavo se je Alžirija odločila za socializem

V nedeljo je bil v Alžiriji referendum za prvo ustavo alžirske republike. Po podatkih iz 15 volilnih okrajev je od 6.126.672 volivcev glasovalo za predloženo ustavo, 5.010.654 volivcev, proti pa je glasovalo 97.167 volivcev. Ostale glasovnice so bile neveljavne. Ustava predvideva obsežne reforme v državi in pravi, da bo Alžirija šla pot socializma. Med drugim tudi določa, da morajo biti 10 dni po sprejetju ustave volitve predsednika republike. Zato pričakujejo, da bodo volitve predsednika razpisane že za prihodnji teden. Kakor menijo, bo premier Ben Bela edini kandidat za predsednika.

Zelo pozen proces proti vojnemu zločincu Rojku

Zelo pozno, šele po 18 letih je bil vojni zločinec in množičen ubijalec nacističnega taborišča Theresienstadt pri Pragu, 52-letni bivši mežnar iz Deutschlandsberga Stefan Rojko postavljen pred graško porotniško sodišče. On je obdolžen, da je kot SS-Scharführer v tem taborišču sam ubil 82 ujetnikov, 102 pa jih je ubil skupaj z drugimi SS-ovci, v 10 primerih pa da je dal ukaz za umor jetnikov. Rojko je bil zaradi tega

že aretiran leta 1948, vendar je bil leta 1951 izpuščen iz zapora, ne da bi prišel pred sodišče in ne da bi ga avstrijske oblasti izročile češkoslovaškimi oblastem, ki so ga imele zapisanega med vojnimi zločinci.

Kakor pravijo bo proces proti Rojku trajal več tednov. Državni tožilec ima pripravljenih 64 prič, ki so bile same žrtve in priče njegovih grozodejstev. Obtožnica obsega 63 strani in je iz nje razvidno, da Rojkova brutalnost kot paznik v taborišču Theresienstadt ni poznala nobenih meja. Vsako sredstvo mu je bilo dobro za umor in uboj, vseeno če je bila to pištola, lopata, kramp, stol, kol, deska ali rjuhe, s katerimi je davil jetnike. On je v veliki meri kriv, da je bilo od 90.000 jetnikov v tem taborišču umorjenih in ubitih 24.000. Kakor je že postala navada pri nacističnih zločincih te vrste, se tudi Rojko pred sodiščem „ne spominja več“ svojih nečloveških dejanj in trdi, da je dal jetnikom „kvečjemu kakšno klotuto“.

čunati je treba, da bodo problemi, o katerih bodo na tem zasedanju govorili, v taki ali drugačni obliki postavljeni dokončno. Zahteva za razširitev glavnih organov OZN z dodelitvijo ustreznega števila mest državam v razvoju je samo del tega demokratičnega kompleksa in bi ji kazalo v celoti ugoditi, ker bi se tako demokratičnost svetovne organizacije samo povečala in se okrepilo zaupanje sveta v razvoj v njo.

Naše kmečko vprašanje

V naslednjem prinašamo v izvečjih tretje poglavje referata „Naš kmet in Slovenska kmečka zveza ob njeni tridesetletnici“, ki ga je imel tajnik SKZ Blaž Singer na jubilejnim občnem zboru 25. avgusta 1963 v Podravljah.

Ko je bila leta 1946 SKZ obnovljena, sta naš kmet in naša vas stala tako pred posledicami večdesetletnega zapostavljanja naših vasi, kmetij in kmečkega prebivalstva, kot pred še hujšimi posledicami gorja, ki ga je z izseljeniškiimi in koncentracijskimi taborišči ter gostapovskimi poboji in požigi nad naše ljudstvo prinesel nacizem. Istočasno pa je postajalo očitno, da bosta proces industrializacije in tehnizacije postavila povojno kmetijstvo in kmetovanje pred popolnoma nove pogoje in nova, vedno bolj pereča vprašanja. Kmetijski traktor, ki je bil pred vojno po naših vaseh še redek slučaj, je postal kmalu po vojni moda, zatem pa potreba za obvladovanje dela, ki ga je kmetovanje v vedno manjšim številom ljudi zahtevalo. Traktor pa je sprožil tako potrebo po nadaljnjih strojih in nadaljnjih investicijah, s tem pa po nadaljnjem večanju naloženega nedelujočega premoženja na kmetijah. S tem pa se je venomer slabšalo njegovo razmerje do delujočega premoženja. Sprožil je potrebo po temeljiti reformi kmetovanja, ki še danes ni zaključena. Traktor je zahteval preusmeritev od avtarktičnega načina kmetovanja za domače potrebe na kmetovanje za trg in prodajo, zahteval je stalno večanje produktivnosti kmečke proizvodnje, stalno opazovanje razvoja na trgu in stalne kalkulacije o rentabilnosti.

Že ta razvoj sam nas je postavljaj pred košljive probleme, ki jih zaradi posledic večdesetletne zaostalosti ni bilo lahko reševati. Odnos naših vasi do gnojil in selekcioniranega semena je bil razen redkih izjem še pred 15 leti zelo negativen, večina kmetov pa mineralnih gnojil sploh ni poznala. Nič dosti boljši ni bil položaj v pogledu na plemensko živino.

Istočasno, ko je pričela našo vas zajemati tehnična revolucija, so se pred nami pričeli kopičiti problemi, ki jih je povzročala naša zaostalost v preteklosti in ki so zahtevali na vsaki kmetiji težke deset- in stotisočake. Samo malo pomislimo, koliko stanovanjskih in gospodarskih poslopij je po drugi svetovni vojni na vsaki vasi kričalo po popravilu in obnovi, kje vse še ni bilo elektrike in potov, ki bi odgovarjali razvijajočemu se motoriziranemu prometu, in kje vse je še manjkalo vodovodov, kar vse so bili že takrat najosnovnejši pogoji za času primeren gospodarski napredek in razvoj. Če je bilo v prvih povojnih letih po naših vaseh v glavnem vse pozidano, če so le še redka naselja in samotne kmetije brez elektrike in brez pota za avtomobil in če zadnja leta na veliko gradimo občinske vodovode, potem to ne pomeni le, da smo pričeli dobajati splošni razvoj v deželi, marveč to predvsem pomeni, da je morala sleherna naša vas in sleherni naš kmet v teh letih, ko so marsikje in marsikateri nacistični vojni »Lieferbetriebe« v deželi že kmetovali zgolj za večanje svojega dobička, udobnosti in premoženja, iz svojega in v škodo zaslužka družin drago plačevati te osnovne pogoje napredka, katerega sta jim dežela in država odrekli skozi desetletja.

Treba je, da tukaj jasno izpovemo, da so bili tudi v tej obnovi kraji Južne Koroške na slabšem od drugih predelov dežele, ker so bili prikrašani pri subvencijah drugače za deželo tako blagodejnega Marshallovega plana. V tistih letih smo lahko ugotovili, da je prišlo v naše kraje kvečjemu polovico kmetijskih subvencij, kot so jih bili deležni podobno veliki, a kmetijsko že lepo razviti nemški kraji. In še teh subvencij so bili slovenski kmetje deležni šele, ko je SKZ pred vso javnostjo razkrinkala način njihove delitve, prej pa so se dajale v glavnem le v politične in protislovenske namene.

● Treba pa je tudi, da opozorimo pristojne kroge, da zaostalost in nerazvitost Južne Koroške še nista odpravljene in da tudi ne bosta odpravljene zgolj s programom takojenonovane južnokoroške pomoči v obliki Podjunske železnice, pospeševanja turizma in naseljevanja inozemskih industrijskih podjetij na Južnem Koroškem. Pomoč Južni Koroški mora zajeti tudi kmetijstvo in naša kmečka naselja. Po naših vaseh manjka še vrsta stvari in ustanov, ki so druge že zdavnaj nastale. Njihova ustanovitev in pospeševanje v sklopu pomoči Južni Koroški ali pomoči gospodarsko nerazvitim področjem — kakor temu še pravijo — ne bo nič drugega, kot le delno povračilo težkih investicij, ki jih je moralo ljud-

Ne le Evropska gospodarska skupnost, tudi EFTA je močna hrbtenica za gospodarsko trdnost Avstrije

Koncem meseca avgusta je predsednik Evropske cone za svobodno trgovino (EFTA) na zasedanju v Ženevi ponosno sporočil, da so članice te organizacije s svojim izvozom presegle izvoz ZDA in da so sedaj drugo najmočnejše izvozniško združenje v svetu. Pred njimi je samo še Evropska gospodarska skupnost (EGS). Preračunano na prebivalca ima EFTA pred ZDA in pred EGS najmočnejši izvoz.

Številke, ki je jih navedel predsednik EFTA, so neoporočne. Izvoz EFTA je od 31. julija 1962 do 30. junija 1963 predstavljal vrednost 21,527 milijard ameriških dolarjev, izvoz EGS pa je dosegel vrednost 34,248 milijard dolarjev, medtem ko je izvoz ZDA znašal le 21,360 milijarde dolarjev. Izvoz na prebivalca je znašal v EFTA 5.902 šilinga, v EGS 5.174 šilingov v ZDA pa le 2.938 šilingov.

EFTA je od svoje ustanovitve 20. septembra 1959 preživljala težke čase. Ustanovljena 2 leti za EGS je kot zelo rahlo gospodarsko združenje Avstrije, Danske, Norveške, Portugalske, Švedske, Švice, in Velike Britanije, pozneje pa še Finske stala ves čas pod hudimi diskriminacijami strumno organizirane EGS. Vedno spet so nekateri politiki teh držav klonili pod njenim pritiskom in se — neglede na politične posledice — trudili za pridružitve ali asociacijo z EGS, pri čemer so videli v glavnem le večje trenutne koristi kot jih jim je mogla nuditi EFTA. Le-ta si je za svoj osnovni cilj prvotno postavila, da hoče do leta 1970 odpraviti vse carine v medsebojnem trgovanju. Šele, ko je EGS surovo odbila poziv Velike Britanije za pristop, se je EFTA v februarju spet zbrala in sklenila pospešiti odpravo medsebojnih industrijskih carin za štiri leta, to je do 31. decembra 1966.

Leta 1950 je znašal skupni izvoz držav članic EFTA (brez Finske) 18,2 milijarde dolarjev in je do lani narastel na 20,4 milijarde. V primerjavi z letom 1959 se je povečal za 22,4 %. V istem razdobju se je izvoz EGS povečal od 29 milijard dolarjev na 34,2 milijarde. V letih 1959—1962 se je medsebojni izvoz članic EFTA povečal za 34 %, izvoz EFTA v prostor EGS pa za 39,6 %, kar kaže, da kljub vsem diskriminacijam EGS brez trgovanja z EFTA le ne more shajati. Najbolj pa se je v tem času povečal izvoz članic

EFTA v socialistične dežele. Povečal se je za 51,2 %. Upoštevati pa je treba, da je bila EFTA v tem času navznotraj precej razdeljena in da doslej tudi še nima stalnega organa, kakor ga ima EGS, ki bi njene članice močnejše povezoval in koordiniral njihova prizadevanja.

EFTA je povsem tem le močna hrbtenica za gospodarsko trdnost svojih članic v prizadevanjih za normalizacijo odnosov EGS do tretjih dežel, ki postajajo vedno bolj kruti. V teh prizadevanjih je v zadnjem času našla svojega partnerja tudi ZDA, ki po »kurji vojni« vedno bolj odločno nastopajo proti izolacionizmu EGS in ki imajo v tej borbi v Veliki Britaniji in tudi nekaterih ostalih članicah EFTA zavestne in odločne zaveznike. Dokler ZDA in EFTA ne uspe izolacionizma EGS zbiti in odpraviti, tako dolgo bodo članice EFTA proti EGS še vedno uspešneje nastopale združene, kakor pa bi nastopale — kar se sanja tudi nekaterim avstrijskim politikom — vsaka zase ob nepotrebno pokopani EFTA.

Kakor za druge države, velja to tudi za Avstrijo, katere menjava blaga z EFTA je v letošnjem prvem polletju predstavljala vrednost 5,56 milijarde šilingov in katere uvoz in izvoz sta še vedno bolj odvisna od drugih dežel kot pa od EGS, čeprav bi nekateri radi dokazali prav nasprotno.

Mednarodni turizem element svetovnega miru

V času od 22. avgusta do 5. septembra je bila v Rimu prva svetovna konferenca OZN o turizmu, ki se je udeležilo 87 držav in predstavniki 20 mednarodnih na turizem specializiranih organizacij in ustanov. Na zaključni plenarni seji so sprejeli vrsto priporočil vladam in nacionalnim turističnim organizacijam za nadaljnji razvoj turizma v svetu. Med sklepi konference prve svetovne turistične konference so najvažnejši sklepi o olajšavah za mednarodna turistična potovanja, o turističnih vizumih in dobi njihove veljavnosti, o devizni liberalizaciji za turiste, nadalje o splošnem razvoju turizma, ustanovitvi mednarodne turistične politike, organizacije in koordinacije, turističnih storitev itd.

V posebni resoluciji pa je konferenca zahtevala, da je treba z finančno in tehnično pomočjo pomagati k razvoju turizma v manj razvitih državah. Predsednik zasedanja, italijanski minister za turizem in šport, Alberto Folchi pa je v svojem zaključnem govoru naglasil, da je konferenca potrdila sodobno pojmovanje, da turizem ni samo gospodarskega pomena, ampak postaja čedalje bolj tudi kulturni in socialni faktor ter važen element svetovnega miru in pomoči razvijajočim se državam. Kot tak je eden najodličnejših elementov za splošni razvoj in napredek v svetu.

Letos 44 držav na zagrebškem velesojmu

Ob navzočnosti predsednika republike Josipa Broza Tita in njegove soproge so v soboto v Zagrebu odprli letošnji jesenski zagrebški velesojm. Sejem, na katerem sodeluje 6.126 razstavljalcev iz Jugoslavije in 43 drugih držav, je odprl predsednik Tito, ki si je potem s svojim spremstvom ogledal razstave in paviljone sejma. Poleg drugih visokih predstavnikov političnega in gospodarskega življenja Jugoslavije in v Jugoslaviji akreditiranih diplomatskih predstavnikov so se otvoritvene slovesnosti udeležile tudi državne delegacije DR Nemčije, Alžirije, ZDA, Madžarske, Romunije, Turčije in Egiptije.

Med razstavljalci na tej mednarodni jesenski sejmski prireditvi v Zagrebu je 1.173 jugoslovanskih podjetij, 4.953 podjetij pa zastopa vse visoko razvite evropske države, vse socialistične evropske države razen Al-

banije, dve državi iz Latinske Amerike in ZDA, 10 afriških držav in 8 azijskih. Še na nobenem zagrebškem velesojmu ni bilo zastopanih toliko držav kot jih je na letošnjem. Posebno močno so na sejmu zastopane države v razvoju iz Afrike, Azije in Amerike, saj jih je tam kar 17. To število pa kaže, da se pomen teh držav v jugoslovanski in v evropski zunanji trgovini stalno veča. 32 držav ima na tem sejmu kolektivne razstave.

Poglavitna sejska prireditve je tudi letos splošni sejem blagovnih vzorcev. Ob njem pa je treba na drugem mestu omeniti II. mednarodno razstavo pomorskega in rečnega gospodarstva, XII. sejem usnja in obulve, komercialno razstavo jugoslovanskega turizma in II. razstavo »Afrika-Azija-Jugoslavija«, ki kaže in pospešuje intenzivno povezovanje jugoslovanskega gospodarstva z gospodarstvi držav teh kontinentov.

Ob dnevu Amerike na zagrebškem velesojmu je navzoči minister za trgovino ZDA, Luther, izjavil, da obstajajo že sedaj intenzivne možnosti za blagovno izmenjavo med ZDA in Jugoslavijo, da pa se bodo te možnosti verjetno že v kratkem še povečale, ko bo ameriški kongres odobril za Jugoslavijo status »države z največjimi pooblastili« in ko se bo povečal tudi pritok ameriških turistov, ki imajo za Jugoslavijo kar največje zanimanje.

POŠIROKEM SVETU

BERLIN. — V debati v berlinski zbornici je zahodnjemški župan Brandt izjavil med drugim: »Vedno smo pripravljeni določiti predstavnika, ki bo imel nalogo, vstopiti v stik z delegatom vzhodnoberlinske uprave, da se izboljšajo človeški odnosi med obema deloma naše razdeljene prestolnice«. Brandt je na pripombe raznih poslancev izjavil, da je neločno trditi, da je politika zahodnega Berlina naperjena nasproti zahodnonemški vladi. Dodal je, da nima namena priporočati, naj bi de facto ali de jure priznali vzhodnonemško republiko.

VARŠAVA. — V Varšavi so se končali poljsko-jugoslovanski razgovori med zunanjima ministroma Poljske Rapackim in Jugoslavije Popovićem. Državnega tajnika Koče Popovića sta sprejela predsednik državnega sveta Poljske Zavadski in generalni tajnik CK Poljske združene delavske stranke Gomulka. Ob tej priložnosti je Popović obvestil Gomulko, da je predsednik jugoslovanske republike maršal Tito z zadovoljstvom sprejel vabilo, da obišče Poljsko.

GENOVA. — V Genovi je prišel pomočnik sovjetskega ministra za zunanjo trgovino Boris Borisov. Skupno z vodstvom genovskega velesojma je razpravljaj o možnosti, da bi prenesli v Genovo del sovjetske razstave v Bruslju. Razstava pod naslovom »Od kavarja do rakete« ima namen dati popoln pregled organizacije in dejavnosti sovjetske industrije in trgovine.

WASHINGTON. — V poučenih krogih se je zvedelo, da se bosta Kennedy in sovjetski zunanji minister Gromiko sestala verjetno sredi oktobra. Gromiko se bo razgovarjal v New Yorku z Deanom Ruskom, ki bo prišel na zasedanje OZN. Rusk bo imel med 19. in 22. septembrom razgovore v Washingtonu z nemškim zunanjim ministrom Schröderjem in morda tudi z angleškim zunanjim ministrom.

BEOGRAD. — Severni del Vojvodine od Subotice proti madžarski meji je zajelo močno neurje s točo. Zrna toče so bila nenavadno debela. Čeprav je nevihta trajala samo četiri ure, je prizadela ogromno škodo vinogradom in sadovnjakom. Sila viharja je ruvala drevesa in odkrivala strehe. Cenijo, da je neurje prizadelo več milijard dinarjev škode.

BAGDAD. — Zvezna republika Nemčija in Irak sta podpisali sporazum o ekonomskem in tehničnem sodelovanju, po katerem bo Irak dobil posojilo v višini 150 milijonov nemških mark.

NEW YORK. — Generalni sekretar OZN U Tanti je poslal stalnemu predstavniku Jugoslavije za ZN Miši Pavičeviću ček za 4810 dolarjev, ki jih je zbral posebni komite med uslužbenci sekretariata OZN za pomoč žrtvam potresa v Skopju. V spremnem pismu veleposlaniku Pavičeviću U Tanti poudarja, da je zbrani znesek rezultat dosedanjih akcij, ki se bo v prihodnjih dveh tednih nadaljevala. U Tanti pravi, da je zbrana vsota izraz njegovega in sožalja njegovih kolegov v sekretariatu OZN.

ATENE. — Zborovanja v glavnem mestu Grčije, ki ga je priredila unija centra v znak protesta proti sprejetemu volilnemu zakonu, se je udeležilo več kot 100 tisoč ljudi.

STOCKHOLM. — Zunanji ministri petih nordijskih držav so v kumunikeju, izdanem po dvodnevem sestanku v glavnem mestu Švedske izrazili svoje zadovoljstvo ob sklenitvi moskovskega sporazuma. V dokumentu izražajo upanje, da pomeni sporazum uvod v reševanje nadaljnjih odprtih vprašanj med velikimi silami. Ministri so poudarili, da so njihove vlade pripravljene finančno podpreti OZN in obsoditi južnoafriški razizem.

PARIZ. — Generalna konfederacija dela (CGT) je pozvala vse francoske delavce, naj podprejo borbo španskih rudarjev in delavcev, ki stavkajo že skoraj dva meseca in zahtevajo ekonomske olajšave in sindikalno svobodo. Federacija pristaniških delavcev CGT je pozvala svoje člane, naj ne delajo na španskih ladjah. Stavkajočim je CGT sklenila poslati 10.000 novih frankov. V Asturiji stavka več kot 15 tisoč rudarjev in jeklarjev.

HELSINKI. — Predsednik republike Finske Urho Kekkonen je izrazil prepričanje, da je v interesu Finske, miru in položaja v severni Evropi, če Finska nadaljuje svojo politiko nevtralnosti in nevmešavanja v spore med velikimi silami. Govoril je na večerji, ki jo je priredil na čast amerškemu podpredsedniku Johnsonu, ko je bil le-ta na uradnem obisku. Moskovski sporazum je ocenil kot prvi korak k boljšim mednarodnim odnosom.

DŽAKARTA. — Na indonezijskem otoku Bali je izbruhnil ognjenik Batur. Življenje je izgubilo 50 ljudi, okrog sto pa je bilo ranjenih. Najbolj je prizadel turistični kraj Kintamani. Celotno ondano področje je prekrila plast pepela in lave. V požarih, ki so izbruhnili, je poginilo mnogo živine.

AKRA. — Po uradnih vesteh je zaradi velikih poplav na severnem delu Gane ostalo brez strehe okrog 3500 ljudi. Poškodovanih je več tisoč hiš. Vzpostaviti so morali zračni most za preskrbo prizadetega prebivalstva.

ZAGREB. — Predstavniki avstrijske turistične organizacije in turistične zveze Hrvatske so razpravljali o možnosti izvajanja skupne propagande med prebivalci evropskih in izvenevropskih držav, naj obiskujejo Avstrijo in Jugoslavijo. Razgovore sta vodila sekretar turistične zveze Dunaja Walter Minarz in glavni sekretar turistične zveze Hrvatske Ante Topić. Sklenili so, da bo prva takšna skupna akcija dveh turističnih organizacij propagiranje turistične in izletniške smeri Dunaj—Semmering—Graz—Plitvička jezera—Opalija z delom izre in obratno. To akcijo bodo izvedli pod imenom »Dunaj-Jadran«.

SOFIJA. — Sovjetska kozmonavta Valentina Terškova in Valerij Bikovski sta na sedemdnevnom obisku v Bolgariji. Z njima je prišel tudi heroj Sovjetske zveze general podpolkovnik Nikolaj Kamanin in večja skupina novinarjev. Sovjetski gostje so se udeležili slovesne proslave devetnajste obletnice osvoboditve Bolgarije v Sofiji.

LONDON. — Britanski časnik objavlja poziv do brodelne organizacije »Vojna proti revlini«, ki poziva k nadaljnjemu zbiranju sredstev za pomoč Skopju. Vodja te organizacije Frank Harzourt Munning, ki je pred kratkim obiskal Skopje, poudarja, da je bila dosedanja pomoč te organizacije le kaplja v vodi.

Likovno srečanje treh narodov v Grazu

V Grazu so v soboto odprli veliko mednarodno likovno razstavo, na kateri kažejo izbrani umetniki iz Avstrije, Italije in Jugoslavije svoja najnovejša dela, skupno okoli 200 slik in plastik. Na razstavi sodeluje 84 avstrijskih, 31 italijanskih in 19 jugoslovanskih likovnih umetnikov. Razstava, ki nosi ime „Trigon 63“, je v adaptiranih paviljonih v graškem mestnem parku, priredila pa jo je Štajerska akademija 1963.

Še 1 milijon šilingov za dela na Štalenski gori

Kakor sporoča deželni tiskovni urad, je deželni referent Sima sporazumno z deželnim glavarjem Wedenigom sproti iz programa za eventualnosti 1 milijon šilingov za dela pri izkopavanjih na Štalenski gori, ki jih morajo izvesti še letos. Pri teh nujnih delih gre predvsem za dogotovitev k tribunalu spadajočega posvetovalnega prostora, ki bo po konserviranju in restavraciji stenskih slik, kar bo izvedel zvezni spomeniški urad, posebna zanimivost izkopavin. Razen tega nameravajo še letos odkopane naprave v južnem delu kopalnega okoliša restavrirati s položajno mozaičnih tal in restavrirati tudi zidane peči iz rimske dobe ter vse zavarovati pred zimskimi poškodbami.

Tolstojeva dela v 100 milijonih naklade

V ponedeljek je minulo 135 let, odkar se je rodil veliki ruski pisatelj Lev Tolstoj. Njegova dela so več desetletij priljubljena branje v Sovjetski zvezi in v širnem svetu. Že pred oktobrsko revolucijo so bila izdana v 11,8 milijonih izvodov naklade. Po oktobrski revoluciji pa so bila tiskana 1600krat v skupno 109,6 milijonov izvodov.

Spominska konferenca jugoslovanskih PEN-klubov

V soboto zvečer je bila v Knežjem dvorcu v Dubrovniku spominska konferenca Jugoslovanske skupnosti mednarodnega združenja književnikov, takoimenovanih PEN-klubov. Konferenca so se udeležili tudi nekateri predstavniki PEN-klubov drugih dežel, med njimi sekretar mednarodnega PEN-kluba iz Londona, David Carver.

Na konferenci so se spomnili kongresa mednarodnega PEN-kluba pred 30 leti v Dubrovniku, ki je kot prva mednarodna manifestacija obsodil porajajoči se nacizem v Nemčiji. Po uvodni besedi predstavnika skupnosti jugoslovanskih PEN-klubov, hrvaškega književnika dr. Miroslava Feldmana je povzel besedo generalni sekretar mednarodnega PEN-kluba David Carver, v diskusiji pa je sodelovalo več jugoslovanskih in drugih književnikov. Ob priložnosti zasedanja je generalni sekretar Carver sporočil, da bo PEN-klub podprl akcijo za obnovo knjižnega fonda v mednarodni biblioteki v porušeni Skopju.

PEN-klubi so organizacije pesnikov, esejistov in novelistov, ki so razširjene po 50 državah. Člane sprejemajo le, ki volitvijo in pod gopojem, da podpisajo listino, ki se obrača proti sovražstvu med narodi, proti rasizmu in proti zatiranju svobode mnenja in ki se zavzema za medsebojno spoštovanje, za svobodo besede in za ideal v miru živčnega človeštva. PEN-klubi so nastali leta 1921 v Londonu, prvega je ustanovila pisateljica C. A. Dawson-Scott. Avstrijsko združenje PEN-klubov je nastalo leta 1922, ima svoj sedež na Dunaju in šteje po podatkih iz leta 1955 skupno 142 članov.

Iz zgodovine Ljubeljskega predora

DOMAČINI SO POMAGALI INTERNIRANEC

Internirancem so na vse načine pomagali domačini. Glavni organizator te pomoči je bil ing. Janko TISLER iz Trčiča, takrat zaposlen kot tehnični uslužbenec pri podjetju, ki je gradilo predor. Imel je zvezo s terenskimi političnimi delavci in s partizani. Pomagal je internirancem pri pobegih, skrbel za to, da so, posebno Francozi, dobivali od doma pošto in pakete, ter mogli skrivaj odpošiljati pisma svojcem. Sam o teh akcijah takole pripoveduje:

»V začetku septembra 1943 sem vzpostavil zvezo s Francozi... Prvi uradni stik je bil vzpostavljen v predoru. Tam so delali trije Francozi: Granger, Huret in Pimpaud, zaupni ljudje, ki so kovali načrte, kako se rešiti taborišča. Zbirali so naslove in pisma svojih rojakov, da bi dobili stik s svojci. Do konca oktobra je bilo s zbranih že 44 naslovov, na katere so poslali pisma in obvestila. Omeniti je treba, da so smeli kaznjenci pisati samo enkrat v četrtnetletju in še to po navodilih SS takole: »Zdrav sem in dobro mi gre, ne skrbite zame.« Tišler pravi nadalje: »Zveza s Francozi je brezhibno delovala vsak dan in to na štirih mestih. Ena v velikem skladišču s Chollom in drugimi, druga

v delavnici z Ivanoffom in Espargasom, tretja v predoru na južni strani predora s Pacinijem, Huretom, Duplaixom in drugimi, ter četrta na severni strani predora s Crignerom. S trziške pošte je bilo s pomočjo te zveze od 17. oktobra 1943 do 5. julija 1944 odposlanih nad 220 priporočenih pisem in ogromno število dopisnic. Samo v enem dnevu, n. pr. 31. marca 1944 je bilo na trziški pošti oddanih 12 priporočenih pisem. Vso pošto, ki so jo oddajali interniranci, sem sprejel v predoru, paketi in dospela pošta pa so bili oddani večina v predoru na južni strani ali pa v velikem skladišču. Velika zasluga za to gre takratnim uslužbencem pošte Trčič. Slovenci smo namreč smeli pisati le po eno priporočeno pismo na mesec. Tu pa jih je šlo kar po več na moje ime kot odpošiljatelja.«

V kolikor so interniranci dobivali pakete na svoj naslov, so SS-ovci vse zavoje stresli na kup in napravili mimohod internirancev. Vsak jetnik je smel vzeti iz kupa toliko, kolikor je zgrabil. Kar pa je prišlo paketov na Tišlerjev naslov, sta jih prevzela njegova mati Brezavšek Tončka in Brezavšek Stefan, nakar jih je Tišler odnesel naslovnikom. Ko je policija zasledila, da Janko poma-

ga internirancem, ga je hotela aretirati, vendar se ji je spretno umaknil v partizane. Sam o tem dogodku pripoveduje približno takole:

»29. junija sem še nalepil v Brodeh poziv Slovence, naj stopijo v NOB in raztresla letake. 30. junija sem prespal pri Sv. Ani. Na soboto 1. julija sem imel v sobi 4 pakete za francoske kaznjence. Ob osmih sem se ves obložen s stvarmi za Ivanoffa splazil v njegovo delavnico, mu oddal pošto in ostale stvari ter mu povedal radijska poročila. Ob 9.10 so me že iskali Gestapovci v pisarni, kjer jim je inženir Cerin iz Kranja rekel, da me ni, kljub temu, da sem sedel pred njihovimi očmi. Sam sem jih peljal proti predoru in jim svetoval, kje naj me love. Gestapovci so mi verjeli in odšli naprej, jaz pa sem odšel po svoje stvari in tekem v Trčič. Na pošti sem naročil tov. Janezu Perku, naj vse pakete in pisma, ki so naslovljene name, pošlje nazaj. Popoldne sem bil že na Bistriški planini med partizani.«

Tudi Trčičani so pomagali internirancem. Ko je prišel prvi transport, namenjen za taborišče, so domačini jetnikom metali kruh in cigarete. Romihova o tem takole pravi: »Iz železniške postaje so v mesto poslali obvestilo, da prihaja nov transport internirancev. V pekarni smo v naglici zbrali 40 kg kruha, ga razdelili med Trčičane, ki so potem

jetnikom metali kruh na drveče kamione, v kolikor ga jim niso mogli direktno izročiti. Marsikateremu internirancu so SS-ovci kruh iztrgali iz rok in ga poteptali. Poveljnik žandarmerijske postaje Mülbacher nam je zagrozil s kaznijo, če se še to dogodi. Tako smo pomagali vsakemu transportu. Pri pekarni se je začelo in nadaljevalo naprej po trgu. Interniranci so trikrat na teden prišli po kruh. Bilo jih je običajno 4 do 6 in spremljala sta jih dva SS-ovca. Poizkušali smo stražarje zamotiti s cigaretami, medtem pa so mogli jetniki popiti kak čaj, vzeti s seboj cigarete ali kruh, nogavice itd. Posebno za praznike smo pripravili velike pakete s hrano in drugimi stvarmi za internirance.«

Ko so 1945 spomladi gradili na Cenovem barake, kjer so bili delavci spet kaznjenci izpod Ljubelja, smo jim od časa do časa nosili tople obroke, pri čemer je sodelovalo več Trčičanov. Teže je bilo pomagati v tem času tistim internirancem, ki so bili v bivši Meščanski šoli in gradili utrdbe okoli Trčiča, ker so bili pod zelo strogim nadzorom SS-ovcev. Tudi Mallyjeva Mici pravi: »Ko sem zagledala prve internirance Francoze, so se mi zelo zasmilili. Na poti skozi Trčič smo jim metali kruh na kamione, kasneje pa, ko so hodili v Trčič po kruh, sem z njimi stopila v stik in jim mnogokrat sku-

hala zajtrk. Dokler še niso imeli v začetku urejene pošte, so mi nekateri dali svoje naslove, da sem poslala na njihove družine obvestila, da so živi. Mnogokrat sem hodila okrog Trčičanov, nabirala za internirance puloverje, nogavice, krušne karte itd. Kadar so v taborišču potrebovali zdravila, so mi poslali recept (ker so bili tudi zdravniki med interniranci). Tega sem nesla dr. Premrou, ki mi je potem dal zdravila, da so jih odnesli kaznjenci, ki so prišli po kruh. Imenovali so me »taboriščna mamica«. Vsak ponedeljek se je oglasil pri meni Podjed Matevž iz Šenčurja, ki je delal v tesarski delavnici v taborišču. Temu sem še posebej dajala pakete za Francoze in kasneje tudi za internirane Slovence.

O pomoči Trčičanov kaže naslednji odlomek pisma, ki ga hranijo Romihovi od Jeana Barbierja in v katerem sam pripoveduje takole: »Vrnili sem se v Francijo že pred nekaj meseci, potem, ko sem preživel skoraj dve leti kot ujetnik v taborišču na Ljubelju, kjer smo trpeli dan za dnem bolj do 8. maja. 1945, ko so nas vrli partizani maršala Tita pri Bistrici (na Koroškem) osvobodili in zapodili v beg bandite SS, katere so pozneje ujeli.

Ne maram več odladati in se Vam iz vsega srca zahvaljujem za vse, kar ste nam storili, za vsa vaša darila in dobra dejanja. (Se nadaljuje)

Pred 150 leti se je rodil veliki črnogorski državnik in pesnik

Petar Petrovič Njegoš

V soboto so na slovesni seji v občinski skupščini na Cetinju v Črni gori črnogorski predstavniki in jugoslovanski kulturniki proslavili 150-letnico rojstva pesnika, državnika in politika Petra Petroviča Njegoša, velikega buditelja črnogorskega ljudstva. Po seji je zvečer ansambel Narodnega gledališča iz Titograda na Cetinju uprizoril Njegoševo najlepše delo „Gorski venec“. V nedeljo zvečer pa so na Cetinju imeli pesniki iz vseh jugoslovanskih republik literarni večer, kjer so brali svoje pesmi.

Na slavnostni seji je pripravljali odbor za proslavo 150-letnice Njegoševega rojstva poročal, da je beogradska filološka fakulteta priredila simpozij o Njegošu, številne založbe pa so pričele tiskati njegova dela. Sredi septembra bo v več jezikih izšla publikacija, ki bo prikazala Njegošev pomen v mednarodni književnosti, podjetje „Lovčen film“ pa je dokončalo dokumentarni film „Njegoš“.

Na tej seji so podelili tudi prvič Njegoševo nagrado za književnost, prejel jo je črnogorski književnik Mihailo Lalič za roman „Lelejska gora“. To nagrado bodo podelili vsako tretje leto, imena nagrajencev pa bodo vklesali v marmorno ploščo v Njegoševem muzeju, ki so ga na novo uredili. Proslava 150-letnice Njegoševega rojstva bo zaključena s razstavo razvoja prosvete in kulture v Črni gori v zadnjih

Kulturne novice iz Celovca:

Gledališka sezona v komornem gledališču

V sredo je komorno gledališče celovškega Mestnega gledališča pričelo svojo letošnjo sezono. Sezono v srednji dvorani Doma glasbe je pričelo z napetim francoskim kriminalnim komadom »Nič zastoj«. Premiera v Celovcu je bila istočasno prva predstava tega komada v nemškem prevodu. Insceniral ga je Ernst Peter Horn, sodelovali pa so Elisabeth Woska, Gerhard Balluch, Friedrich Hofmeister, Raimund Kuchar, Walter Richard Langer, Hans Egon Martini in Karl Wege.

150 letih. Ta razstava bo istočasno posvečena 100-letnici smrti Vuka Karadžića.

Petar Petrovič Njegoš se je rodil v Njeguših pod Lovčenom in dobil pri krstu ime Radivoj. Bil je nečak črnogorskega vladike Petra Petroviča, katerega prestol je po njegovi smrti leta 1830 zasedel. Mladi vladika Petar Petrovič, kakor se je pričel v čast svojemu predniku imenovati, je mnogo potoval predvsem v Italijo, Avstrijo in Rusijo. Spoznaval je svet in — ker je bil sila nadarjen — politiko vladanja, skratka vse, kar je smatral potrebno, da bo Črno goro udrdil na vznožje in navzven ter zagotovil svobodno rast in razvoj svojemu ljudstvu. Pričel je zidati šole, urejevati pota in utrjevati meje proti Turkom. Žal je njegovo plodnosno delo presekala prezgodnja smrt. Komaj 42 let star je leta 1851 umrl na Cetinju za jetiko in našel svoj prerani grob na vrhu Lovčena, kakor si ga je želel.

Druga premiera v komornem gledališču bo Farkas-Katscherjeva veseloigra s petjem »Pri svečni razsvetljavi«.

Razstava v Domu umetnikov...

V Domu umetnikov so v ponedeljek odprli kolektivno razstavo dveh celovških umetnikov, Richarda Kerschitza in Adolfa Santnerja. Razstava, ki obsega skupno 85 del, bo odprta do 22. septembra.

Adolf Santner je star 37 let in se je izučil slikanja izveškov ter bil nekaj časa v Celovcu zaposlen kot slikar stekla in porcelana, nakar se je za štiri in pol leta izselil v Avstralijo. Danes dela kot reklamni grafik in dekorater izložb veleblagovnice »Forum« v Celovcu. Osnovne pojme slikarske umetnosti si je pridobil pri prof. Wuchererju v Ljudski visoki šoli.

Richard Kerschitz je leto starejši in je od leta 1946 do 1948 delal v deželnem inštitutu za upodabljanje umetnosti pri prof. Arnoldu Clementschitschu. Od tega časa naprej je živel od slikarstva, dokler leta 1958 ni postal uradnik zavoda za socialno zavarovanje v kmetijstvu in gozdarstvu.

...in razstava v galeriji Wulfengasse

Mladi 24-letni umetnik Edwald Kolland, ki je sodeloval na razstavi v »Zeleni galeriji« na Nasipu sv. duha, ima sedaj v galeriji Wulfengasse svojo drugo razstavo akvarelov, slik v olju in lesorezov. Kolland je študiral grafiko na dunajski akademiji za umetnost.

Vsa leta svojega vladanja je bil Petar Petrovič, ki si je dodal še ime Njegoš, dinamični duh svojega naroda. To je ostal tudi še po smrti. Svojemu narodu in zgodovini je zapustil prve glasnike prosvetljenosti, zakonodaje in državnštva. Združil je razbita plemena in napisal tri velike pesnitve: »Lažni car Šćepan Mali« (1851), »Luča Mikrokozma« (1845) in »Gorski venec« (1847), ki sodi še danes med bisere jugoslovanske poezije in ki je bil prvič izdan isto leto, kot v Sloveniji Prešernove poezije. Pred temi je napisal v svojih mlajših letih še nekaj pesmi ki so izšle v zbirkah »Pustinja Cetinjski«, »Lijek jarosti turske« in »Slobodijada«.

Njegoš je bil ponosen vladika, ki ni klonil pred nikomur. Kot vladika je bil istočasno tudi visok cerkveni dostojanstvenik. Ko so ob priložnosti obiska v Vatikanu od njega zahtevali, da s svojim spremstvom odloži orožje, je odgovoril: »Črnogorci bodo odložili orožje samo mrtni«, nakar so predstavniki Vatikana naredili izjemo in spustili Njegoša in spremstvo z orožjem k papežu.

Jeseniški gledališčniki na festivalu amaterskih gledališč v Pesaru

V nedeljo je kolektiv gledališča »Tone Čufar« z Jesenic odpotoval na mednarodni festival amaterskih gledališč v Pesaru v Italiji, kjer bo v tekmovanju z amaterskimi igralskimi družinami iz Monaca, Avstrije, Nizozemske in Italije nastopil s Držičevo komedijo »Tripče de Utolče«. S taisto komedijo so pred dvema leti nastopili na II. mednarodnem festivalu amaterskih gledališč v Monacu in odnesli prvo nagrado. Zaradi tega je bilo jeseniško gledališče že lani povabljen v Pesaro, kjer pa so festival preložili za eno leto. Kakor za Monaco so se Jeseničani tudi za Pesaro dobro pripravili.

Jeseničanom, ki smo jih pred dvema leti tudi mi lahko občudovali, ko so na naših odrih v Dobri vasi, Glinjah in v Ločah predvajali dramo »Globoko so korenine«, ki prikazuje »nepremostljive prepade« med rasami v Ameriki, želimo v Pesaru popoln uspeh, povezan z željo, da bi tudi nas kmalu spet obiskali.

Potujoča razstava Evropskega sveta:

Za Evropo brez meja

Pred kratkim je dobil Celovec kot prvo avstrijsko mesto podeljeno Evropsko nagrado, ki jo podeljuje Evropski svet mestom za zasluge pri širjenju evropske ideje. V torek pa je bila v Celovcu odprta potujoča razstava Evropskega sveta »Za Evropo brez meja«. Razstavo, ki se nahaja v slavnostni dvorani Doma mladine v Celovcu, Kumpfgasse 20, je odprl celovški župan Hans Ausserwinkler, navzoči pa so bili številni predstavniki občine, celovških šol in mladinskih organizacij. Razstava je zelo poučna in dostopna brez vstopnine.

„Dnevi“ in „tedni“ v šolskem načrtu

Tudi v šolskem letu 1963-64 je prosvetno ministrstvo vključilo v učni načrt „dneve“ in „tedne“, ki naj učečo se mladino približajo resničnemu življenju. Podobne dneve in tedne so propagirali že v prejšnjem šolskem letu. Tvarina teh „tednov“ in „dnevov“ naj bo v šolski pouk tako zgrajena, da zaradi tega ne bo oviran redni načrtni šolski pouk.

Doslej so napovedali v tekočem šolskem letu naslednje „dneve“ in „tedne“: „Teden brezalkoholne mladinske vzgoje“ od 14. do 19. oktobra, „Avstrijski teden“ od 20. do 27. oktobra, „Dan združenih narodov“ 24. oktobra, „Svetovni dan štednje“ 31. oktobra, „Letnica človečanske deklaracije“ 10. decembra, „Dan gozda“ 24. aprila, „Svetovni dan mleka“ maja, „Teden brez hrupa“ maja. Za „Dan avstrijske zastave“ bo izdana še posebna odredba.

Razen tega bo v šolskem letu posvečena posebna pozornost prometni vzgoji mladine.

Žihpolje

Spet je smrt na naših cestah zahtevala smrtno žrtev. Kmet Janez Ferčnik iz Žihpolja je s svojim kolesom prečkal cesto. V istem trenutku je privozil v smeri iz Celovca z osebnim avtomobilom trgovski nameščene Peter Jaritz in zadel v kolesarja. Pri tem je izgubil oblast nad vozilom in zakotalil kake tri metre navzdol čez cestno brežino na travnik, Ferčnik pa je strmoglavil s smrtonosnimi poškodbami na cesto in na posledicah teh kmalu umrl, dočim je bil vozač avtomobila samo lažje poškodovan. Nenadna smrtna nesreča je bridko prizadela vsa globoko sožalje.

Izlet na Višarje

Slovensko planinsko društvo bo v nedeljo, dne 22. septembra 1963, priredilo izlet na Višarje.

Svidenje ob 11. uri na Višarjah — vsak naj pride na kraj srečanja s kakršnimi koli prometnimi možnostmi.

Na Višarjah se bomo srečali z člani zamejskih planinskih društev iz Tržaškega in Goriškega in morda tudi iz Slovenije.

Na izlet vabimo vse člane in prijatelje Slovenskega planinskega društva!

Vžigalice niso igrača za otroke

Prejšnji teden neke noči je poštnega nameščence Tomaža Klimbacherja iz Trudešč prebudilo iz spanja sumljivo prasketanje. Skočil je pokoncu in na svoje zaprepačene videl, da je njegovo gospodarsko poslopje vse v ognju. Nemudoma je poklical družino, da so hiteli reševati živino iz hleva. Krave in tri svinje so spravili na varno, dve svinji pa sta spet zdrveli nazaj v ogenj. Škodo cenijo na okoli 250.000 šilingov. Požarne brambe iz Možberga, Krive Vrbe in Poreč so prihiteli gasiti. Prva, ki je na kraj požara prihitela, je bila domača požarna bramba, toda si zaradi pomanjkanja vode ni mogla veliko pomagati, šele ostali dve brambi sta prispeli z vodnimi tanki. Gasilci so se morali omejiti na zaščito ogroženega stanovanjskega poslopja in bližnjega gozda, kar jim je tudi uspelo. Ugotovili so, da sta požar povzročila dva otroke, ki sta se igrala z vžigalicami.

Statistika zaznamuje vedno in vedno požarne nesreče, ki jih storijo otroci, ki se igrarajo z vžigalicami, zato naj starši in za otroke odgovorni posvečajo tudi temu skrajno pozornost, kajti: Vžigalice niso igrača za otroke!

Lep napredek tujskega prometa v Železni Kapli

Reklama za tujskoprometne mikavnosti v Železni Kapli je že letos rodila razveseljive uspehe. Od 1. maja do 31. avgusta so našli v Železni Kapli 685 tujih gostov z 2525 nočninami. Statistika pove tudi, da se je več turistov, ki so dalje časa bivali v kraju, zadrževalo v zasebnih domovih, gostinskih nočišč so se posluževali le gostje, ki so kratko časa ali bolj mimogrede obiskali Železno Kaplo. Gostje so bili, kakor je kazalo, v našem kraju zadovoljni in gotovo bodo mnogi od teh prihodnje leto spet prišli, hkrati bodo vsak v svojem kraju dobri propagatorji za turizem v Železni Kapli in okolici.

Koroški lovci zahtevajo spremembo lovskega zakona

Letošnje letno zasedanje koroškega lovstva je bilo prvo nedeljo septembra v Smohorju. Glavni predmet razpravljanja po poročilih o lovskem letu, je bilo vprašanje o spremembi lovskega zakona. V resoluciji, ki so jo poslali deželni vladi, so zahtevali spremembo leta 1961 noveliziranega lovskega zakona v desetih točkah.

Zborovanje je otvoril deželni lovski mojster dr. Knaus in pozdravil vrsto častnih gostov. V svojem nagovoru je med drugim povedal, da so v lovskem letu 1962-63 izstavili 6118 lovske kart, kar je nekaj manj kakor v letu poprej. Na zasedanju so določili nove pristojbine za lovske karte in sicer za tuzemce po 200 šilingov, za inozemce pa 370 šilingov. Za lovske paznike in gozdarsko osebje bodo lovske karte znižane na 120 šilingov.

V poročilu od odstrelnih divjadi je bilo med drugim povedano, da so v lovskem letu 1962-63 odstrelili 10.578 srnjadi, kar je za 7 odstotkov več kakor v prejšnjem lovskem letu. Ogromne pa so izgube na tej divjadi zaradi posledic izredno ostre in dolge zime. So lovšča, v katerih je le okoli 20 do 30

odstotkov srnjadi preživel zimo. Divjad je zelo močno izpostavljena tudi prometni smrti na cestah in železničnih progah. Skušali bodo v nekaterih krajih, kjer čez ceste zelo pogosto menjava divjad, postaviti zaščitne naprave v obliki z elektriko opremljenimi plotovi. Tak poizkus na Osojski cesti se je obnesel, električne baterije takojmenovanih „električnih pasirjev“ delujejo skoraj dve leti ter je uspeh zelo viden.

V predlogu za reformo lovskega zakona zahtevajo: Odpravo neenakega razmerja med zasebnimi in občinskimi lovi glede na povezavo lovišč, odpravo uredbe, po kateri imajo občinska zastopstva pravico sklepati o odobritvi načrta za odstrel, črtanje določbe po kateri smejo biti v lovske-upravnih svetih v občinah le osebe, ki nimajo lovske pravice, deželnemu lovskega svetu pa naj bi pripadali trije kmetje, ki nimajo lovske kart, nadalje zahtevajo po podaljšanju časa za lovske najemnine za dobo deset let ter vzpostavitev prejšnjega stanja za ustrelitev tatinskih mačk in jasne določbe o poravnavi škode, ki jo povzročajo lisice.

Uspel koncert Godbeno-pevske skupine „Pavle Kernjak“ v Bilčovsu

Vsi, ki smo šli na povabilo Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“ na glasbeno prireditev, ki nam jo je na povabilo našega društva posredovala Godbeno-pevska skupina „Pavle Kernjak“ iz bližnjega Št. Ilja, lahko trdimo, da je bil večer v soboto 7. septembra nad vse prijetno in lepo doživetje. Godbeno-pevska skupina „Pavle Kernjak“ nam je za spremembo v vsakdanjem togem življenju zaigrala in zapela vrsto lepih pesmi in popevk, ki so nam vsem tako blizu, naše in domače.

Kljub deževnemu vremenu je številno občinstvo napolnilo dvorano pri Miklavžu v pričakovanju, da bodo preživeli vsi lep večer. Pozdravne besede je spregovoril Janko Ogris st. in že v svojem nagovoru izrekel zborovodji Pavletu Kernjaku zahvalo in priznanje, kakor tudi vse njegovi godbeno-pevske skupini, za veliko prizadevanost, ki jo vlagajo v ta novejši način naše kulturno-prosvetne dejavnosti za ohranitev in širitev naše vedno lepe narodne glasbene umetnosti na Koroškem.

Godbeno-pevska skupina „Pavle Kernjak“ si je zadala nalogo, da podpre domačo pesem v času nekake stagnacije in utrujenosti zborovskega petja. Velik in nesporen uspeh tega prizadevanja je ponovno izpričal uspehi koncert v Bilčovsu. Koncert in sledeči družabni večer, je bil za vse udeležence neizbrisno prijetno doživetje. Le redkokdaj je uspel tako neprisljen kontakt med odrom in dvorano, kakor smo ga doživeli na tej prireditvi v Bilčovsu. Lepo je bilo, da so se tudi starejši poslušalci navdušili do viška, spontanega odobravanja in aplavza ni hotelo biti ne konca ne kraja. Nezmanjšano navdušenje je bilo opaziti tudi ob družabnosti še o polnoči.

Skupina razpolaga z odličnimi solisti: Miro Kernjak, Albert Sima, Foltij Sima, Beti Piček in Reni Maierhofer. Na koncertnem sporedu so bile narodne pesmi, popevke in nekaj šlagerjev. Več narodnih je zapel Miro Kernjak, med temi „Jes s'm ta lijp' Siman“, nekaj šlagerjev je zapel Albert Sima ter je najbolj ugajala „Bella Maria“, ki jo je moral ponoviti. Foltej Sima je zapel med drugimi tudi „Mojcej, le vzem' m'ne“, „Katrco“ in z velikim priznanjem „O, Regina“. Beti Piček pa je odlično pela „Moj rodni kraj“ in „Moj fantič je na Tirolsko bandrov“, Reni Maierhofer je pa zapela popevko skupno z Albertom Simo.

Med godbeniki ne smemo pozabiti omeniti mladega Pavlija Kernjaka, ki igra kar tri instrumente, namreč trompeto, pozavno in harmoniko. Najmlajši muzikant je pa Jožej Ivovnik ter je pravi godbeni talent. V kratkem času je to druga zasedba godbeno-pevske skupine. V začetku so jo gotovi krogi v svoji ozkosrčnosti razbili in s tem prikrajšali mlade nadarjene ljudi za glasbeni napredek.

Harmonično prijetno in odkrito razpoloženje je vladalo ves večer med skupino pevcev in godbenikov ter med občinstvom. Vsi smo se počutili kot ena sama družina, ki se veseli naše skupne lepe slovenske pesmi in melodije. Ura je kazala že daleč preko polnoči, ko smo se morali posloviti. Bilčovščani se vodji Pavletu Kernjaku zahvaljujemo za vse lepo, kar nam je njegova godbeno-pevska skupina podarila, obratno pa se tudi Kernjakovi godci in pevci zahvaljujejo SPD „Bilki“ v Bilčovsu, da je prireditev tako brezhibno organizirala, predvsem seve zaslužnemu prosvetašu Janku Ogrisu.

Za zaščito otrok v cestnem prometu

Šola se je začela. Iz dneva v dan bolj zgoščen motorizirani promet na cestah pomeni za otroke veliko nevarnost za njihovo zdravje in življenje. Žalostna je statistika prometnih nezgod, ki so jim podvrženi prav otroci na poteh od doma v šolo in od šole domov. Varstvu otrok, nepreračunljivih in neizkušenih v cestnem prometu je tudi namen prosvetno-vzgojne akcije 1963 v mesecih septembru in oktobru. K temu vzgojnemu delu so poklicani učitelji, starši in — vozači.

Kuratorij za prometno varnost poziva v tej zvezi vse vozače motornih vozil, da ravnajo pri svojih vožnjah otrokom nasprotno posebno previdno in obzirno. Na otrokovo zanesljivost nikoli ni računati in domneva, da otrok ve, kako se mora zadržati v cestnem prometu, za šoferja ni nobeno opravičilo. Od otroka se ne more pričakovati, da bo v cestnem prometu preudarno ravnal po obstoječih predpisih ker jih ne doume popolnoma in se navadno ne zaveda nevarnosti. Zaradi tega je za vozače obvezno, da svoje ravnanje pri vožnjah usmerijo na to okoliščino.

Nastane vprašanje, do katere starostne dobe velja človek kot otrok. K temu povedo pojasnilne pripombe k zakonu o cestno-prometnem redu, da za otroke v cestnem prometu niso postavljeni določene starostne meje. To je treba ugotavljati po otrokovem telesnem razvoju, po zunanjem videzu, obleki, obnašanju in drugem.

Po sodnijskih odlokih so k temu vprašanju upoštevati med drugimi naslednje smernice: Pri otrokih je treba računati do gotove stopnje z nepreračunljivostjo in neokretnostjo. Vsak vozač naj ve, da otroci na cestah le pogosto in nevede ravnajo proti prometnim predpisom. Če se otroci brez nadzorstva zbirajo in igrarajo v neposredni bližini ceste ali celo na cesti, se šoferji ne smejo zanesli na to, da se otroci zavedajo kaj morajo stoniti v kritičnem primeru. V takih primerih tudi ne zadostuje samo svarilni signal, vozač je dolžan sam ravnati premišljeno in previdno.

Skratka, vsa ta opozorila imajo namen opominjati šoferje, da vsepovsod, kjer se zbirajo in pojavljajo otroci v območju cestnega prometa, vozijo skrajno obzirno in previdno.

Žvabek

Nesreča ne počiva in tudi pri tako mnogovrstnem kmečkem delu ne prizanaša. Pogosto se tudi pri kmečkem delu dogajajo nesreče z usodnimi posledicami, ki zavzemajo velik odstotek med nezgodami v različnih obratih. Prejšnji teden je kmečki delavec Gabriel Trater, brat kmeta Traterja na Svetem mestu, nad Žvabekom, nameraval pomagati pri obiranju hrušk. Postavil je lestvo na drevo, toda z višine komaj kakih treh metrov visoko je padel na tla. Pri zadcu se je smrtno poškodoval, polomil si je rebra in dobil hude notranje poškodbe. Hude poškodbe so pripisati temu, ker je padel na kamen. Po prvi zdravniški pomoči so ponesrečenega Gabrijela takoj odpeljali v bolnišnico v Volšperk v upanju, da bo zdravnikom uspelo rešiti mu življenje. Na žalost je bila vsa pomoč zaman, v petek zjutraj je podlegel poškodbam.

Tragično preminuli Gabrijel je bil šele 34 let star, miren po značaju in priden delavec. Njegovim žalujočim svojcem izrekamo naše globoko sožalje.

Vogrčje

V sredo preteklega tedna je v Vogrčah umrl Pavel Kropivnik, p. d. Kajšler. Pokojni je bil zelo dobro poznan v domači vasi in tudi v širši okolici. V prejšnjih letih, dokler mu je dopuščalo zdravje, je bil mnoga leta vogrški organist. Kot tak je igral v vogrški cerkvi in gojil slovensko cerkveno petje v domači slovenski župniji. Pogosto je na harmonij igral tudi v cerkvi pri Božjem grobu, kamor prihajajo ljudje ob gotovih dneh domalega iz vse Podjune in od onstran Drave, tudi iz Labotske doline.

Razen cerkvenemu petju je posvečal veliko ljubezni tudi slovenskemu narodnemu in umetnemu petju ter pogosto nastopal na prosvetnem odru domačega slovenskega prosvetnega, oziroma prej izobraževalnega društva.

Ljudje so pokojnega Pavleta radi imeli ter so mu spoštovanje in ljubezen tudi izkazali s številno udeležbo na pogrebnih svečanostih na pokopališču v Vogrčah. Pavle naj počiva v miru v domači zemlji, mi pa mu bomo ohranili lep in trajen spomin.

Pokojsninska zavarovalnica za delavce

— deželni urad Graz — sporoča, da je ob priložnosti 90-letnega življenjskega jubileja z voščilnim pismom in častnim darilom počastila Alberta Marwieserja v Smohoru.

Podkraj pri Pliberku

Hudo prometno poškodbo je doživela v petek prejšnjega tedna mlada Hanca Zmahaar p. d. Žibernikova v Podkraju. Z mopedom se je peljala po cesti iz Libuče proti kolodvoru. Vsled deževja je bila cesta spolzka ter je sploh v skrajno slabem stanju posuta s peskom in gramozom. Nesreča je hotela, da je mopedistko izpodneslo in je padla na cesto, kjer je obležala s hudimi poškodbami na glavi. V takem stanju so jo našli ter jo po prvi zdravniški pomoči odpeljali v bolnišnico v Celovec. Razumljivo je, da sta bila dobra starša hudo prepaščena posebno še zaradi tega, ker je poškodba v začetku kazala obupno stanje. Vendar, kakor se zdaj sliši, jo bodo spretni zdravniki spet spravili k sebi in ozdravili, kar iskreno želimo njej sami in njenim staršem.

Slišimo tudi, da so v teku priprave, da bodo cesto na tem odseku zares v doglednem času izgradili in asfaltirali, s čemur bo ustrezno vsem, ki morajo to cesto uporabljati in so se vedno pritoževali o njenem slabem stanju, ki nikakor ni ustrezna današnjemu času in sodobnemu prometu. Nujnega popravila in izgradnje je potrebna tudi cesta od Pliberka do državne meje v Grabljah, ker tudi ta cesta je vedno bolj frekventirana posebno že zaradi živahnega malega obmejnega prometa. Že naš ugled, razen udobnosti, ki jih nudi dobra cesta, zahteva, da bo prometna žila tik pred mejo v dobrem stanju.

Iz Celovca

Meseca avgusta je bila poklicana požarna bramba enajstkrat alarmirana. Poklicali so jo zaradi enega srednjega požara in sedmih malih požarov, enkrat zaradi ognja na trati, dvakrat pa je šlo za slepi alarm. Šestkrat je morala nastopiti za zaščito javne varnosti, petkrat je sodelovala pri izčrpavanju vode pri vodnih vdorih, po dvakrat je reševala živali in sproščala ceste. Odstraniti je morala eno sršenovo gnezdo in odpreti vrata v neko stanovanje. V 38 primerih je izvedla plačane akcije pri tehnični pomoči. Nasproti škodam v znesku 1900 šilingov cenijo škodo, ki jo je poklicna požarna bramba preprečila, na višino 55.000 šilingov.



Pika je bila majhna psička, toda glasna, da si se je moral ustrašiti, če se je oglasila za teboj. Brezskrbno se je vsak dan potepala po dvorišču in cesti, toda samo do sosedove hiše. Noben tujec, ki je prišel mimo, ni mogel brez njenega spremstva mimo hiše.

Brž, ko je zavohala ali zagledala kakega tujca, je najprej obstala, se srepo zagledala vanj, glasno zabevskala in hitro stekla do njega. Potem je tekala okoli njega in ga ovohavala vse dotlej, da je prišel do vogala sosedove

gristi ter s šapami opletati po njeni glavi. Najbolj vseč so mu bila njena dolga, kosmata ušesa. Premleval je enkrat levo pa zopet desno uho. Pri tem je moral loviti ravnotežje na njenem hrbtu, kar mu je le s težavo uspevalo. Večkrat je zdrsil na tla in ubogo mamico krepko povlekel za ušesa. Dotlej mirna psička je takrat ostro obrnila glavo in mali psiček se je spet prekopicnil po tleh. No, to ga ni spravilo ob voljo in se je ponovno še bolj zagrizeno lotil njenih ušes. Tudi njo to ni mo-

Pika in njen psiček

hiše. Tam je zopet obstala, se ponosno ozrla za njim, češ sem te le pregnala in ponovno glasno zalajala pa se vrnila na dvorišče. Na dvorišču se je leno sprehajala, pa zopet brez smisla tekala okoli, ovohavala in brskala po vseh kotičkih. Sem in tja se je ozrla na cesto, če morda prihaja kdo, ki bi po njenem nameraval vdreti v njeno carstvo.

Tako ji je mineval dan za dnem. Pa se je zgodilo, kar je njeno brezskrbno pohajkovanje prekinilo. Pika je postala mamica. Skotila je lepega, malega psička, na las podobnega njej, le da je bil mnogo manjši. Pika sedaj ni več skakala po dvorišču in cesti, ampak je umirjeno in dostojanstveno počasi korakala, pri tem pa budno pazila na svojega ljubljena. Sedaj tujca ni več spremljala po cesti, temveč je obstala pri vhodu na dvorišče in tiho opazovala vsak prišlecev gib. Niti zalajala ni na nikogar, le na malega psička, če je hotel uiti na ulico. Ta je ob njenem glasu kar poskočil in hitro stekel nazaj na dvorišče. Tam pa ni dolgo ostal. Vrnil se je k mamici in se začel zaletavati vanjo, zvijati se ji pod trebuhom, gristi ji ušesa, ona pa je, ne da bi se zmenila za malega, nemo zrla za tujcem. Psiček misleč, da se je dovolj nadobrikl mamici, je čez nekaj časa zopet skušal steči na cesto. Zopet ga je njen strogi glas spravil nazaj na dvorišče.

To se je ponavljalo vse dotlej, da tujec ni odšel mimo sosedove hiše. Potem se je vrnila na dvorišče, tam mirno legla v travo in se skrbno ozirala za svojim psičkom. Ta je tekal po dvorišču, neprestano mahal s svojim repkom in se zabaval z vsem, kar je bilo okoli njega.

V grmu se je nekaj zganilo in psiček je odskočil, kot bi ga nekaj pičilo. Hitro je stekel k mamici in od tam opazoval nemrni grm. Zabevskal je in zopet počasi odstopical nazaj k grmu. Ko se mu je približal, je spet odskočil, toda nazaj k mamici ni več odšel. Nekaj časa je tekal okoli grma, pa obstal in spet zakrožil okoli njega, dokler se ni naveličal in stekel drugam iskat spet kaj novega.

Pika je medtem našla kost in mirno začela glodati svojo slaščico. Psiček je to opazil in takoj je bil pri njej. Skakal je pred mamico sem in tja, ji poizkušal s tačkami in z gobčkom odvzeti kost, pa mu to nikakor ni uspelo. Pika je kost trdno držala z zobmi in s psičkom svoje kosti ni hotela deliti. Zdela se ji je pretirna za nežne zobke svojega edinčka. Psiček se s tem ni strinjal, pa je zlezal nanjo in jo začel

tilo in je mirno glodala svojo kost.

Takrat je mimo pristopicala mirna kokoška in pridno brskala po pesku za hrano. Psiček, ne bodi len, se je brž skotalil z maminega hrbita in se zakadil v ubogo kokoško. Ta se je sprva prestrašila in kokodakaje stekla okoli hiše, potem pa se je ustavila in se postavila v bran. Takrat je psičkovo junaštvo splahnelo in hitro je stekel nazaj k mami. Kokoške le ni mogel pustiti tako pri miru. Vrnil se je in jo iz varne razdalje opazoval. Skušal se ji je približati, pa se je ta takoj obrnila k njemu in psiček je bil v trenutku spet nekaj metrov oddaljen. Skrbni psički, ki ji je ljubljeneček ušel izpred oči, je bilo sumljivo kokodakanje kokoši in je brž stekla okoli vogala, da vidi, če je psiček v nevarnosti. Ko jo je psiček zagledal, je bil takoj pri njej. Zopet se je začelo pririvanje, plezanje in zaletavanje.

Tako se je mladi psiček igral od jutra do mraka, včeraj in danes, tako se bo igral jutri. Vse dotlej, da bo tudi on budno pazil na vsakega tujca, ki bo prišel mimo in ga spremljal do sosedne hiše.

Ženske muhe

Nekoč je bil kralj, Nanda po imenu. Velika je bila njegova moč in hrabrost. Imel je ministra, ki se je imenoval Vararuči; le-ta je bil silno učen in je poznal bistvo vseh stvari. Njegova žena je bila nanj strašno ljubosumna, čeprav jo je iskreno ljubil. Nekoč se je tako razjezila, da mu je rekla, da z njim ne bo nikoli več prijazna. Tedaj ji je dejal mož, da bi jo sprijaznil:

„Ljuba moja! Povej, kaj naj storim, da boš zadovoljna in spet prijazna! Vse bom storil, samo da mi boš ljubezniva žena.“

Žena je po dolgem obožavljanju odgovorila:

„Če si ostrižeš glavo in predme poklekneš, te bom prijazno pogledala.“

Ko se je to zgodilo, je bila zadovoljna in vesela.

Pa tudi žena kralja Nande, ki se je bila prav tako nanj razjezila, se vzlic vsem prošnjam ni dala pomiriti. Tedaj ji je Nanda rekel:

„Ljuba! Brez tebe niti trenutka ne morem živeti; glej pred tvojimi nogami klečim in te prosim, da bi mi bila prijazna in ljubezniva.“

Žena je odgovorila:

„Če pustiš, da ti dam uzdo v usta in te zajaham ter zapodim v dir, ti pa boš rezgetal kakor konj, potem ti bom zopet dobra.“

Vse to se je zgodilo. Ko je naslednje jutro sedel kralj v ministrskem svetu, je prišel Vararuči. Ko ga je kralj videl, ga je vprašal:

„Hej, Vararuči! Zakaj imaš ob nepravem času ostriženo glavo!“

Le-ta je odgovoril:

„Nihče bi se ne smel meniti za ženske prošnje, drugače rezgeta nekdo, ki ni konj, in si ob nepravem času ostriže lase.“

Indijska basen

Na vrtu

Majda je prvič na deželi, na počitnicah je pri svoji teti. Vse jo zanima. Ko je nekoč teta na vrtu uredila grede, je Majda vprašala:

— Teta, kaj pa boš posejala?

— Korenje in grah.

— Ali lahko tudi jaz sejem?

— Če že hočeš, lahko. Tu imaš seme zaječjega maka, — ji je rekla teta in ji izročila vrečico. — Tule pa je tvoja greda!

Čez nekaj časa so se na tetinih gredah prikazale prve klice korenja, pojavil pa se je tudi že grah. Na Majdini gredi pa nič! Le tu in tam kakšna travica.

Čez nekaj časa je pričela teta znova delati na vrtu.

— Kaj boš pa zdaj sejala? — jo je vprašala Majda.

— Posadila bom rdečo peso.

— Kaj bom pa jaz sadila?

— Ti boš pa posejala cvetje, kamilice!

Teta je odšla na vrt, Majda je počakala, da je teta odšla, nato pa je odhitela v hišo in šele nato slopila na vrt.

Kmalu so se na tetini gredi prikazale klice pese, pri Majdi pa zopet nič. Le tu in tam kakšna travica.

Ko je hotela teta ponovno sejati, jo je Majda vprašala:

— Kaj boš pa zdaj sejala, teta?

— Kumare in fižol.

— Kaj boš pa meni dala?

— Cvetje, spominčice.

V Majdinih očeh so se zasvetile solze.

— Zopet cvetje?

— Zakaj pa jočeš? Če ti doslej ni nič vzkliko, bo pa zdaj gotovo!

Majda pa je zno odgovorila:

— Saj sploh nisem sejala cvetja, da veš! Ti seješ in sadiš povrtnino, meni pa daješ samo cvetje. To mi ni bilo všeč, zato sem tudi jaz posejala hrano. Prvič zdrob, drugič pa makarone. Nisem več otrok, da veš! Šest let že imam!

Matej Bor

Volk

Tak volk, pa nič drugačen —
Drugo strah je prazen.
Le tedaj, kadar je lačen,
strašna je prikazen.

Kakšna pa? Oči zaprite,
pa se vam prikaže.
Ni se? Čudno. Verjemite,
pesem ta ne laže.

Ivo Andrić

74

Travniška kronika



Spominja se tudi svojega vojevanja v Španiji. Takrat je tedne in mesece nosil eno samo srajco, ki je plesnela na njem od potu in prahu, pa je ni smel sleči in oprati, ker bi bila pri najmanjšem dotiku razpadla kot strohnela v cunje in franže. Razen puške, bodala in ščepca smodnika je imel kot edino lastnino nahrbtnik iz surove kože; pa še tega je snel mrlvemu aragonskemu kmetiču, ki je zavoljo božje ljubezni šel ubijati francoske pritepenice in Jakobince. V tem nahrbtniku ni bilo nikdar nič, kvečjemu v zelo srečnih dnevih košček trdega ječmenovega kruha, ki ga je prav tako uropal ali izmaknil v kaki zapuščen hiši. Tudi takrat so bili strašni meteži, proti katerim ni pomagala ne topla obleka ne obutev. Človek je pozabil na vse in samo stikal za streho ali zavetjem.

Vse te stvari je spoznal v življenju, še nikdar pa ni tako od blizu zagledal in občutil moči in strahotnosti mraza, te neme in uničujoče sile. Še slutil ni, da je mogoča ta orientalska beda in lakota, ta popolna omrtvelost, ki spremlja dolgo in ostro zimo in leži na vsej tej gorati, revni in nesrečni deželi kot božja kazen.

To je spoznal komaj v Travniku, in šele to zimo.

Gospa Davillova sploh ni ljubila spominov in kakor

vsi dejavni, resnično verni ljudje se je ogibala glasnih premišljevanj, ki ne vodijo nikamor, temveč samo mehkužijo, slabijo človeka in mu zavajajo misli na kriva pota. Doslej je poslušala dobrohotno, čeprav z naporom, sedaj je pa premagana od utrujenosti vstala in rekla, da je čas iti počivat.

Daville je ostal sam v prostorni sobi, ki se je vedno bolj ohlajala. Sedel je še dolgo tako osamljen, brez sogovornika in „poslušal“, kako prodira mraz v vsako stvar in ji trga notranjost. In na kar koli je mislil — bodisi na Vzhod in Turke, na njihovo življenje brez reda in stanovitnosti, torej tudi brez smisla in vrednosti, ali ko je ugibal, kaj se godi v Franciji pa z Napoleonom in njegovo armado, ki se premagana vrača iz Rusije — povsod je odkrival trpljenje, bedo in mučno negotovost.

Tako so minevali dnevi in noči te zime, ki se je zdela brez konca in olajšanja.

Kadar je za dan ali dva popustil mraz, je začel padati gost in težak sneg; ulegel se je na plasti starega snega, ki ga je pokrivala trda ledena skorja kakor novo obličje zemlje. Takoj za tem pa je pritisnil še hujši mraz. Zmrzoval je dih, ledenela voda, pomrknilo sonce. Človeku je omrtvela misel in se ukvarjala samo še z obrambo pred mrazom. Treba je bilo veliko truda, da se je človek spomnil, kako nekje v globini leži zemlja, živa in topla hraniteljica, ki cvete in rodi sad. Med ta sad in človeka je sedaj legla mrzla, bela in neprehodna zima.

Že prve zimske mesece so vsem živilom zrasle cene, posebno žito; sedaj ga je popolnoma zmanjkalo. Po vaseh je gospodarila lakota, v mestu pa hudo pomanjkanje. Po ulicah so hodili shujšani kmetje z blodnimi očmi in prazno vrečo čez roke, proseč žita. Izza vogalov so se zaganjali pomodreli, v cunje zaviti berači. Sosedje so drug drugemu preštevati grizljaje.

Oba konzulata sta se trudila, da bi pomagala ljudem in olajšala trpljenje spricho mraza in lakote. Gospa Daville in von Paulić sta tekmovala z darovi v denarju in živilih. Pred vrati konzulatov se je trlo prestradanih ljudi, največ otrok. Skraja so prihajali samo Cigančki in kakšno krščansko dekle, toda ko je rasla zima in z njo pomanjkanje, so se pokazali tudi turški otroci iz okolice mesta. Prve dni jih je v čaršiji čakala turška otročad iz premožnih hiš, se norčevala iz njih, ker prosijo in jedo neverniško hrano, jih kepala in vpila:

„Lakotnikil! Nevernikil! Ste se nažrli pomij? Stradežil!“

Kasneje pa je pritisnil tak mraz, da mestni otroci niso mogli na cesto. Le pred konzulatom je šklepetal in poskakoval trop prezebljenih otrok in beračev, tako premraženih in zaviti v pisane cunje, da ni bilo moč uganiti, od kod so prišli ne kakšne vere so.

Konzula sta delila toliko, da je tudi njima zmanjkalo. Toda brž ko je mraz malo odnehal, da so iz Broda lahko prišli tovarniki, je von Paulić spretno in odločno uredil dovolj moke in živil za svoj konzulat in za Davilla.

Že na začetku zime so bile ustavljene francoske pošiljke bombaža skozi Bosno. Fressinet je še naprej pisaril obupajoča pisma in hotel pustiti vse skupaj. Pa vendar so ljudje enodušno sodili, da so Francozi z visokimi cenami, s katerimi so plačevali tovarnike, sprožili ne le draginjo, temveč tudi pomanjkanje, ker so odtrgali kmetla od poljskih del. Sploh je bila vsega kriva „Bunapartina vojna“. Kot tolikrat v zgodovini so ljudje iz svojega rablja naredili žrtev, ki bo morala na svojih plečih nositi grehe in prestopke vsakogar. In čedalje bolj se je večalo število takih, ki so, sami ne vedoč zakaj, čakali olajšanja in rešitve v porazu in poginu tega Bunaparta, o katerem niso vedeli drugega ko to, da je „postal zemlji težak“, ker vsepovsod prinaša vojno, nemir, draginjo, boleznin in pomanjkanje.

Posvetujmo se o vzgoji

Ali jih ni mogoče ugnati?

Na vogalu ulice se že vse počitnice zbira družina petnajst ali šestnajstletnih fantov, ki oblečeni v usnjene suknjiče ali črne puloverje, še bolj pa s svojim vedenjem spominjajo na žalostne junake nekaterih sodobnih filmov.

Ure in ure podpirajo zidove hiš in brišejo prah z vrtnih ograj, dopoldne na desni, popoldne pa se s senco vred preselijo čez cesto na levo stran. Z rokami v hlačnih žepih, razkoračeni čez polovico pločnika, zastavljajo pot mimoidočim in jih obkladajo z neljubimi opazkami. Najraje si privoščijo mlada dekleta, ki nimajo pred njimi nobenega miru. Kadar nimajo druge zabave, nagajajo majhnim otrokom ali pa dražijo pse in jih obmetavajo s kamenjem.

Zvečer se pozno v noč podijo po ulici, poživljajo in kriče, ali pa se plazijo na bližnje vrtove in porabutajo vse, kar jim pride pod roke.

Vsi v ulici se jih boje in se pritožujejo nad njimi, toda nihče jim ne zlepa ne zgrda ne pride do živga. Starši pa, ko da vsega tega ne vedo, ne vedeti ne slišati. Nekateri so že povsem brez moči, drugi pa se tolažijo: »Saj so vendar počitnice — naj se otroci odpočijejo od učenja, se razvedre in naučijo zlate prostosti!«

Res je: otroku je treba privoščiti nekaj zabave in svobode. Toda vsaka zabava ima svoje meje in vsaki prostosti je treba nadeti varjete, ki naj jo usmerjajo na pravo pot.

Na to pa starši tako radi pozabimo. Dokler je otrok majhen, pazimo na sleherni njegov korak, mu posvetimo vso svojo skrb, in ves prosti čas. Čim pa nekoliko doraste in se začne izmikati našemu varstvu, si zadovoljno oddahnemo in ga še preradi prepustimo samemu sebi, misleč, da se je postavil na svoje noge in nas ne potrebuje več.

Otrok pa je prav v času zorenja še posebno potreben naše ljubezni in našega vodstva. Saj je zdaj, ko ga razganja nemirna doba pubertete in želja po popolni samostojnosti, najbolj nevarno, da bo zašel na stranpoti in med slabo družino.

Res je, da ni lahko krotiti doraščajočega otroka, ki si domišlja, da vse zna in da je ves svet njegov. Prav zato pa mu moramo poiskati primerno zaposlitev. Če mu že ne damo ali ne najdemo kakega resničnega dela, pa ga vsaj vzpodbudimo za tisto, kar ga veseli in zanima. Naj se vpiše v plavalni klub in trenira plavanje, naj tekmuje v košarki ali v nogometu, ali sodeluje v kakeršem koli športu. Pošljimo ga k tabornikom ali v kolonijo — vse bo bolje kot pa brezdelno postopanje po ulicah. Brezdelje in dolgočasje vse prepogosto zapeljeta v slabe misli in pozneje na slaba dejanja in na slabo pot.

Za mejo, v avstrijskih deželah, kjer so ljudje stekali pod pezo davkov in denarnih kriz, vojaških dožnost in krvavih izgub na bojišču, je Bonaparte že prešel v pesem in pripovedko kot vzrok vsem nadlogam in ovira osebnosti vsakega posameznika. V Slavoniji so prepevala starajoča se dekleta:

Oj Francoz, ti cesar siloviti!
Spusti fante, sama smo dekleta;
kutine so, jabolka segnala
in strohnele z zlatom tkane srajce.

Pesem je preskočila Savo, peli so jo po Bosni in zanesli v Travnik.

Daville je dobro vedel, kako se v teh krajih taka splošna pojmovanja zanesajo, razširijo in zakoreninijo in kako težak, brezupen je boj proti njim. Vendar se je bojeval kot doslej, le volja mu je bila načeta in moč oslabiljena. Pisal je enaka poročila, dajal enake smernice osebju in zaupnikom, se trudil z vezirjem in z vsakim v Konaku. Vse je bilo isto kakor prej, le sam se je spremenil.

Res je hodil zravnan, nastopal je mirno in prepričljivo. Na pogled je bil to vedno isti konzul. Pa vendar je bilo marsikaj drugače na njem in v njem.

Ko bi bilo mogoče in bi kdo meril moč človekove volje, polet misli, napetost notranjih vzgibov in zunanji izrazov, bi ugotovil, da so bili sedaj vsi Davillovi opravički dosti bližji ritmu, s katerimi živi, diha in dela to bosensko mesto, kakor pa ritmu, po katerem je živel pred več kot šestimi leti, ko je prišel v Travnik.

Vse te spremembe so zorele počasi in neopazno, toda nepretrgoma in neusmiljeno. Daville se je ogibal zapisanih besed in naglih, jasnih sklepov, bal se je novic in gostov, trepetal je pred spremembo in ob misli nanjo. Raje je imel zanesljivo minuto miru in počitka kakor leta, ki prihajajo in o katerih ni znano, kaj bodo prinesla.

Preden vam izpadejo . . .

Malo več obzirnosti do vaših las, sicer vas bodo kmalu zapustili

Še pred tridesetimi leti so bili primeri izpadanja las pri ženskah redkost. Danes pa žene, ne da bi sicer postale popolnoma plešaste, izgubljajo lase prav tako pogosto kot moški in ta problem že dalj časa vznemirja dermatologe vsega sveta.

Izpadanje las se prične neopazno in počasi napreduje, in to pri ženah, ki so relativno mlade, med 18 in 40. letom starosti. Lasje izpadajo navadno na sencih in na vrhu glave; pri tem je lasišče včasih suho, a mnogo bolj pogosto zelo mastno.

Kje so vzroki izpadanja las? Pri ženah je najčešči in najresnejši vzrok izpadanja seborreja. Toda zakaj imajo žene bolj mastne lase? Vzrok je predvsem zunanji izvor: poškodba las. Preveč grdo ravnamo z njimi. Tupiranje in čezmerno lakiranje je lahko zelo škodljivo, prav tako nategovanje las z lasnicami, navijalkami in drugimi pripomočki, ki spreminjajo naravno lego las. Le spomnimo se na »konjske repe« pred nekoliko leti in škodo, ki so jo povzročili tistim, ki so jih predolgo nosile! Premočne trajne ondulacije, prepogosto barvanje las, silovito krtačenje in masaža lasišča, vse to sčasoma povzroči, da se začnejo lasje lomiti tik pri korenini. Še en zunanji vzrok, ki škoduje lasem, je prepogosto umivanje las. Nekateri žene si jih umivajo enkrat ali dvakrat tedensko. Večina šamponov se sicer zelo dobro peni, a pogosto že tretji dan izzovejo seboroje. Da bi temu odpomogle, žene še pogosteje umivajo lase, vendar tako le razdražijo lojnice, ki se še bolj aktivirajo in izločajo čedalje več maščobe.

Drugi vzroki pa izhajajo iz samega organizma: motnje vegetativnega živčnega sistema, duševni pretresi, občutek negotovosti, »nervozna« — vse to lahko izzove izpadanje las. Tu-

di kronične prebavne motnje, nenadna shujšanja (spontana ali kot posledica jemanja raznih shujševalnih tablet) često dovedejo do izpadanja las, ki se navadno pojavi po preteku šestih mesecev od začetka jemanja teh zdravil.

Da bi preprečili izpadanje las, so preizkusili do zdaj že mnogo zdravil. Le malo pa je takih s trajnim učinkom. Relativno učinkoviti so razni sedativi, ki pomirjevalno vplivajo na živčni sistem, nadalje cistin, ki poveča odpornost las in vpliva ugodno na njihovo rast, prav tako kalcij, razni vitamini, za starejše osebe pa pridejo v poštev prokainske injekcije.

Toda zdravljenje je predvsem lokalno, in to predvsem negativno: treba se je skrbno izogniti vsemu, kar lahko poškoduje lase, n. pr. prepogostemu navijanju, krtačenju z najlon-skimi krtačami in podobno. Ne umivajte si las prepogosto! Na vsake dva do tri tedne enkrat zadostuje. Uporabljajte šampon na oljnati podlagi, ki ne razmasti preveč lasišča. Pri umivanju se izogibajte premočnemu drgnjenju, če le mogoče, pa si lasišče nekaj ur pred umivanjem premažite s oljem.

Positivno zdravljenje obstoji v uporabi raznih lasnih vod, v resnejših primerih pa se zatekamo k obsevanju z ultravijoletnimi žarki. Mnogi uporabljajo tudi razne kortizonske preparate, ki jih z injekcijo vbrizgajo pod kožo na kraju, kjer so lasje izpadli; s tem postopkom so dosegli že precejšnje uspehe.

Zdravljenje, kot vidite, je precej dolgotrajno in neprijetno. Uspeh pa ni skoraj nikoli popolnoma zagotovljen. Zato velja tu še bolj kot kje drugje: bolje preprečevati kot zdraviti . . .

Grozdje — prehrana in zdravilo

Grozdje vsebuje večje količine glukoze in fruktoze ali grozdnega sladkorja, ki se zelo hitro absorbirajo in »pomagajo« mišicam pri tvorbi delovne energije. Ker vsebuje 80 odstotkov vode, je njegova kaloričnost zelo velika, saj daje 1 kg grozdja okrog 600 kalorij.

Razen tega ima grozdje veliko zaščitnih snovi in kajpak tudi vitaminov, predvsem A B in C, v semenih vitamin D ter precej mineralov: kalcij, železo, kalij, fosfor, natrij in zelo koristnih sadnih kislin olajšuje organizmu delo, preprečuje in tudi zdravi različne bolezni. Tako deluje železo zelo ugodno na bolna jetra, ledvice in želodec, pomaga zdraviti začetno pljučno tuberkulozo in malokrvnost. Sveže grozdje v odrejenih količinah in v kombinaciji z drugo prehrano povečuje delovno sposobnost in preprečuje utrujenost. Zatorej ga naj uživajo dnevno vsaj tisti, ki so izpostavljeni težkemu duševnemu in še posebej fizičnemu delu.

Grozdje je važen izvor sadnih kislin: limonske, vinske in jabolčne. Nekaj manj vsebuje mravljinčne kisline. Omogoča naglo in popolno izločevanje škodljivih produktov, ki nastajajo z razpadanjem hrane živalskega porekla. Zaradi tega je zelo priporočljiva občasna »grozdná kura«. Seveda ne samo za debelušne, temveč tudi za vitke ljudi.

Pred uporabo grozdje pošteno operite, ker se na površini ploda rada nahajajo jajčeca črevesnih parazitov, ostanki modre galice, prah in druga nesnaga. Kajpak je grozdje najbolj zdravo v surovem stanju, lahko pa naredimo iz njega tudi razne okusne predelave, predvsem naraven sok, v katerem so ohranjene vse hranljive snovi. Zelo okusni in zdravi so: grozdná marmelada v kombinaciji s hruškami, džem, kompoti, žele v kombinaciji s kislimi jabolki in podobno.

Pa tudi vnanjih sprememb ni mogel skriti. Ljudje, živeli v tako utesnjenih razmerah, venomer drug drugemu pred očmi, težje opazijo svoje staranje in spreminjanje. Konzul je zadnje mesece res vidno oslabil in se postaral. Kodrastli čop las nad čelom se mu je polegel in postal pepelnat, kakor lasje plavolascev, ki začno naglo siveti. Obraz je imel še vedno rožnat, toda koža je že venela, se okrog brade gubala in izgubljala barvo. Od hudih zobobolov, ki so ga mučili to zimo, so mu izpadali zobje.

To so bile vidne sledi, ki so jih v teku let vtišile konzulu travniške zime, deževje in vlažni vetrovi, majhne in hude družinske skrbi in nešteli konzulski opravički, posebno pa notranji boji v zvezi s poslednjimi dogodki v svetu in v Franciji.

Tak je bil Daville na koncu šestletnega nepretrganega življenja v Travniku in na začetku dogodkov po Napoleonomi vrnitvi iz Rusije.

24

Ko je sredi marca mráz naposled vendar odnehal in se je začel tajati led, ki se je zdel večern, je bilo mesto tiho in preplašeno, kakor izumrlo, ulice izjedene, hiše razhrebane, ljudje pa izmučeni in zaskrbljeni, kakor da so preživeli zimo zato, da bi sedaj prestajali še hujše muke z nabavljanjem hrane, semen in spričo brezizhodnega, nerešljivega stanja dolgov in posojil.

V takem mračnem jutru je Davna spet z istim globokim in trpkim glasom, s katerim je že leta in leta neizprosno in enolično pripovedoval neprijetne, važne in nevažne stvari, sporočil Davillu, da je Ibrahim paša premeščen; kam, še ne ve. Ukaz pravi le, da mora zapustiti Travnik in v Galipolju čakati novih ukazov.

Ko je Daville pred petimi leti ravno tako zvedel za premešitev Mehmed paše, je bil razburjen; čutil je, da

se mora gibati, govoriti in kar koli ukreniti proti taki odločbi. Tudi sedaj ga je novica hudo zadela in mu pomenila v tem času neprecenljivo izgubo. Toda ni imel več moči, da bi se razburil in uprl. Že od lanske zime, po moskovski katastrofi, je venomer čutil, da se vse podira in razpada; vsaka izguba, naj je prišla od koder koli, je našla v tem občutju svoj smisel in opravičilo.

Vse se podira: cesarji, vojske, ustanove, bogastva in navdušenja, ki so kipela do neba; kako nekega dne ne bi padel tudi ta otrpli, nesrečni vezir, ki že leta sedi večno nagnjen na desno ali na levo. Znana je, kaj pomeni, »da v Galipolju čaka novih ukazov«; to je pregnanost, osamelost in siromaštvo, brez besede pritožbe in brez moči, da bi se kar koli pojasnilo ali popravilo.

Šele zatem se je Daville spomnil, da izgubi z vezirjem dolgoletnega prijatelja in zaščitnika, in to v trenutku, ko bi ga najbolj potreboval. Toda nikjer v sebi ni mogel najti tistega razburjenja, vneme in potrebe, da bi pisal, opominjal, grajal in klical na pomoč kakor takrat pri odhodu Mehmed paše. Vse se podira, tudi prijatelji in opore. Kdor pa se razburja in skuša reševati sebe in druge, ne doseže ničesar. Podira se torej in odhaja ta večno nagnjeni vezir, kakor vse drugo. Človek ga lahko samo pomiluje.

Še ko se je mučil s temi mislimi, nezmožen, da bi se odločil tako ali drugače, so sporočili iz Konaka, da ga vezir vabi na pogovor.

V Konaku je bilo opaziti razburljivo naglico, toda vezir je bil nespremenjen. O svoji premestitvi je govoril kakor o docela razumljivi stvari v vrsti nesreč, ki ga zadevajo že leta in leta. Kakor bi sam želel, da se ta vrsta čimprej sklone in konča, se je vezir odločil, da ne bo odlašal z odhodom, temveč že čez deset dni krenil na pot — v začetku aprila. Zvedel je, da je njegov naslednik že na poti, zato ga ne bo počakal v Travniku.

(Se nadaljuje)

PRAKTIČNI NASVETI

■ Etikete na kozarcih in konzervah se rade primejo, če mesto, kamor jih nameravamo nalepiti, zdrgnemo s čebulo.

■ Staremu motnemu pohištvu privoščimo tole polituro: Skuhajmo kot jajce velik kos čebelnega voska z žlico sladkorja v prahu v četrti litra vode, gmoto ohladimo in jo z mehkim čopičem enakomerno nanesimo na pohištvo (ki smo ga poprej dobro obrisali prahu). Ko se posuši, zdrgnemo z mehko krpo.

■ Temna blaga in volnena oblačila peremo in čistimo z zavretkom bršljanovih listov. Računamo 15 g listov na liter vode, kuhamo pa pet minut. Lahko si pripravimo večjo količino izvlečka iz 120 g bršljanovih listov in 2 litrov vode, tako da nam ni treba zvarka za vsako pranje posebej pripravljati. Izvleček shranimo v steklenicah. Navedena količina zadostuje za 8 litrov pralne tekočine (dodamo ustrezno količino mlačne vode). Temna oblačila, ki jih peremo v bršljanovi vodi ali pa jih z njo samo skrtamo, postanejo kakor nova. Izvrstno se perejo v tem tudi puloverji. Važno je samo to, da oblačila po pranju temeljito izplaknemo.

Tuje specialitete

GRŠKI BIFTEK

K dobro seseklanemu govejemu mesu (1 in pol kg) dodamo dva rumenjaka, dve na masti praženi čebuli, sol, poper in 8 dkg dušenega riža. Iz te zmesi oblikujemo okrogle hlebčke. Ko smo jih na hitro spekle na vroči masti, jih polijemo s paradižnikovo omako in serviramo s krompirjem ali testeninami.

RUSKA PASTETA

40 dkg kuhanega ali pečenega mesa, dve sardeli in čebulo dvakrat dobro zmeljemo, umešamo 15 dkg surovega masla, nekoliko gorčice in vse okisano z limono. Nato zmes naložimo na krožnik in jo namažemo z gosto majonezo (1 rumenjak, 2 dl olja, sol) in garniramo z drobno narezano rdečo peso, kislimi kumaricami, s trdo kuhanimi jajci in limoninimi rezinami.

ŠPANSKI ZREZEK

1 in pol kg telatine razrežemo na deset enako velikih zrezkov, jih prefrakemo s slanino, namočimo v raztopljenem maslu, nato pa še povajamo v drobtinah. Tako pripravljene položimo na dobro namažan pekač in jih pečemo v pečici, da porumene, nato jih polijemo s smetano in potresemo s sesekljano limonino lupino in jih pečemo še četrt ure. Ko so zrezki pečeni, jih preložimo na krožnik in na vsakega položimo še kolobarček limone.

MEHIŠKI NARASTEK

6 skodelic vrele vode, poldrugo čajno žličko soli, 2 skodelici koruzne moke (lahko je tudi zdrob), 250 g nemastnega zmletega mesa, pol skodelice sesekljane čebule, pol skodelice narezane paprike, 1 žlica masti ali olja, 1 tretjino čajne žličke soli, ¼ žličke popra, 4 srednje velike na rezine narezane paradižnike in na kolobarje narezana paprika.

V vrelo vodo daj koruzno moko in neprestano mešaj, da se ne naredijo svaljki ter kuhaj kakih 10 minut. Medtem opravi sesekljano govedino, čebulo in papriko, dodaj sol in poper ter dobro premešaj. Polovico je tople koruzne kaše enakomerno naloži v ognjavarno skledo, da se skledo povsod dobro oprime. Nato položi plast na rezine narezanih paradižnikov in plast mesa ter pokrij z drugo polovico koruzne kaše. Okrasi s paradižniki in kolobarji paprike ter peci v zmerno topli pečici 25 minut.

SIVINA GOLIH STEN

V bolniški sobi so razvrščene sive, zaspale postelje.

Na eni izmed njih, nekoliko manjši od drugih, v kotu, leži slaboten deček. Izpod belih rjuh mu gleda samo glava. Bleda, upadla lica in temni, skuštrani lasje na voščenem čelu.

Na stolu ob postelji, obrnjena k dečkovem dvignjenem zglavju, sedi bela bolničarka. Eno roko drži na dečkovem čelu, z drugo ga pokriva.

Kakor da je vse, dan in noč, stokanje in hropenje, ubodi in rane, vse, prav vse leglo na postelje, a od tam se ne premakne nikamor, nima niti moči, da bi se premaknilo. Kakor da vse pokrivajo nepremakljive odeje, pod katerimi se komaj diha. Slišati ni ničesar, samo to dihanje, pretrgano, bolno, onemoglo. Na teh preprostih, nedolžno belih posteljah se nemirno leži in težko diha.

„Dvigni me, sestra,” prosi deček.

Bledi deček lahko vsaj govori. A so tudi taki, ki ne morejo niti tega. Komaj zganejo z roko, z ustnicami, nevoljno zakašljajo, vendar jih bela bolničarka razume. Vse jih razume. Ne zapušča jih. Njene roke nenehno plavajo nad njimi.

„Noč... noč... kdaj boš prišla?” proseče spračuje bledi deček.

„Kmalu, kmalu bo prišla,” odgovarja bela bolničarka.

„Sestra,” spet prične malček, „je že zašlo sonce za goro?”

„Sedaj, pravkar bo zašlo,” mu tiho odgovarja.

Noč se je s težavo privlekla v to sobo z zaprtimi okni. V ta kotiček belih rjuh. V ta prostor, zasenčen s sivino golih zidov. In ko se je nekako nevidno privlekla skozi zamegljena okenska stekla, se pritihovala med ravno vrsto postelj in vzdolž sten, ji nikakor ni uspelo, da bi zabrisala lišajasti plevel sobe, postelj, rjuh in sten. Zoženi strop sobe je potemnel, se zmračil, se pobarval

z mrzlim zahajajočim pepelom, kot oznanilo, da vendarle prihaja noč. Prišla bo semkaj. Pri njih bo, nad njimi.

„Noč je, sestra,” zakliče bledi deček.

„Prišla bo,” šepče bela sestra, „sedaj bo prišla tudi noč.”

„No, dvigni me že enkrat!” zakliče bledi deček.

„Bom, takoj,” odgovarja sestra z otožnim in umirjenim glasom. „Le nikar ne vpij, moj mali. Drugi morajo spati. Nikar jim ne krati spanja. Vsi drugi želijo spati, a ti hočeš gledati.”

Bolničarka vstane s stola.

Njena bela obleka zašumi skozi mračno sobo.

Stopa od postelje do postelje, zašepče vsakemu kako besedo, nekaj podobnega kot „spi, želim ti dobre sanje, lahko noč,” nato se vrne k dečku.

Noč je prišla. Umirjena in zavita v svilene obveze, kot da bi bila vsa v ranah.

Na hodniku je prižgana svečilka.

Zunaj v povešenih vejah šumi tih veter. Veje se zibljejo in se dotikajo temnega okna nad dečkovim zglavjem.

„Boš, sestra?” se zgane deček.

Previdno, kot da se obotavlja odpreti okno, se pihlajoča bolničarka še enkrat sprehodi med posteljami, da bi se prepričala, ali že vsi spijo. Nato se neslišno približa oknu in ga odpre.

„Dvignila te bom,” reče bledemu vznemirjenemu dečku. „Držala te bom v naročju, a ti samo glej in ne govori ničesar.”

„Ubogal te bom, sestra,” pravi deček.

Sestra sleče bolniški plašč in zavije vanj dečka. Nato ga vzame v naročje in odnese k oknu.

„Ah, ah,” se jezi deček in razgrinja suhe veje pred oknom, „nič se ne vidi.”

„Šepeči, nikar tako glasno.”

„Ničesar ne vidim,” šepče in si mane oči.

„Glej skozi veje,” odgovarja sestra. „Vse boš videl.”

„Ni lune,” mrmra deček. „Vse je temno. Kje je pa planina?”

„Tam, skozi veje,” šepče sestra. „Za strehami. Kaj ne vidiš, kako se dviga k nebu?”

Deček se vzpenja, odpira tanke veje, steguje vrat, zviža glavo, se sklanja, dviga roke in razmika veje:

„Vidim,” zakliče. „Slišim!”

„Pst, pst!”

„Pridi!” izlegne tanke roke in se lovi za veje. „O pridil!” krikne deček in omahne, kot da bo padel.

„Pst!” bolničarka mu položi roko na trepetajočo usta,

„Mama,” zaječi otrok in zarije glavo v bolničarkino naročje.

Sestra ga položi v posteljo in pokrije, nato zapre okno.

Bolniki se dramijo iz spanja.

S postelje iz drugega kota je slišati zamolkel glas:

„Kaj si videl, mati?”

„Tralo pred hišo,” zažari otrok. „In breste. Veter jih ziblje. A pod njimi, po trati, po rosi teče... teče... teče. In me kliče. Slišal sem jo.” Deček zahlipla v blazino.

„Od tod, s postelje, se vse to bolje vidi,” zaspano mečkajo nemočne glave.

Bolničarka se spet sprehodi po sobi.

„Spite,” pravi polglasno. „Pustite ga, naj zaspi tudi on.” Nato sede spet na stol pri dečkovem zglavju.

Eno roko položi na dečkov čelo, z drugo ga pokriva z rjuho in odejo.

*

Ko se je čez deset dni, v jasnem jutru, pojavila v bolničarkinem spremstvu v bolniški sobi suhljata kmetica, jo je deček sprejel z razprtimi rokami in z blestečimi očmi.

„Pojdiva, pojdiva,” ji je poletel v naročje.

„Šla bova, sinko,” ga je objela ona in ga

stiskala k sebi, vsa zlita v nasmech, ki ji je ožaril zguban obraz.

Nihče ni bil srečnejši od te upognjene gorjanke.

„Imaš še katerega, mati?” je vprašala bolničarka.

„Nimam, hčerka,” je rekla žena in senca ji je zdrsnila čez vzradošeni obraz. „Ugrabile so mi jih puške. Samo ta mi je ostal.”

„In niti on ne more živeti brez planine,” je pripomnil eden izmed bolnikov.

„To je njegova druga mati,” je rekla žena in božala otrokove lase.

„Videl sem te, tisto noč. Klicala si me,” je rekel deček.

„Pogosto sem te klicala, sleherni noč, a ti me nisi mogel ne slišati in ne videti.”

„Videl sem te, mama,” se je upiral deček. „Tudi slišal. Glej, od tukaj.” Odvedel jo je k oknu. „Ga smem odpreti, sestra?”

„Odprti,” je rekla bolničarka.

„Kaj je to?” se je začudil deček ob odprtem oknu. „Jaz sem vendar tedaj vse videl. Verjemi, mama. A sedaj, glej, so tu nekakšne veje. In strop neke hiše. In stene, samo stene... Kako je to, sestra?”

„Stene,” reče kmetica. „Dobro si videl, sinko. Samo to nam je ostalo od hiše.”

Deček ni slišal tega, nihče ni slišal, samo bolničarka, toda ona je namenoma preusmerila pogovor.

„Oh, moj mali,” je rekla bolničarka in ga dvignila v naročje, „od tod, iz te sobe je mogoče videti samo tisto, kar kdo želi videti. Zaradi tega se ni treba vzpenjati na okno.”

Ko ga je izročala materi, ga je dobrodušno grajala:

„Vsi ti, ki tu ležijo vidijo nekaj podobnega, kot si ti tisto noč, moj mali. Tudi oni vse to gledajo skozi stene. A ti boš sedaj, ko nas zapuščaš, vse to videl v resnici.”

„Ampak, sestra,” se še vedno brani malček, „jaz sem vse to res videl...”

„Da, da,” mu pritruje bolničarka otožno smehljaje, „ko boš odšel od tod, boš videl svoj dom. Srečno pot, moj mali!”

„Srečno pot, mali!” so šepetale voščene glave, ko je deček odhajal iz sobe.

„In vam srečno bivanje tu,” je rekla suhljata hribovka in odšla skozi vrata, vodeč za roko otroka, zagledanega nekam v jutranjo meglico.

za oddih in razvedrilo

— Gospod general!
— Želite, gospod polkovnik!
— Sporočiti vam moram, da se v našem taborišču dogajajo zelo nenavadne stvari!

— Na dan z besedo, polkovnik!
— Iz zanesljivih virov sem izvedel, da je enega izmed naših vojakov obšla najprej slabost, ki se je počasi stopnjevala, nakar je v želodcu začutil strašne krče in izbruhal tri žive krokarje!

— Kaj je izbruhal?
— Tri žive krokarje, gospod general!
— Vsi hudiči!
— Gospod general, se vam ne zdi, da je to res nekaj nezaslišanega?

— Zares je primer, kakršnega ne pomnim!
— In kakšno je vaše cenjeno mnenje?
— Ne vem, kaj naj si o tem mislim, toda o vsej zadevi nameravam nemudoma poročati na vojno ministrstvo. Koliko pravite, da jih je bilo?

— Trije krokarji, gospod general!
— Ali se niste morda vendarle zmotili?
— Vsaka pomota je izključena, gospod general, bili so trije krokarji.

— In vi ste jih sami videli?
— Tega ne bom trdil, gospod general, toda vseeno so bili trije krokarji!
— Dobro, verjamem vam, dasi mi je stvar čedalje manj jasna. Kdo vam je torej o tem pripovedoval?

Major Epaminondas!
— Naj takoj pride k meni, jaz pa bom medtem sestavil poročilo.
— Nemudoma vam ga pošljem, gospod general!

*

— Major Epaminondas!
— Izvolite, gospod general!
— Kaj veste o treh krokarjih, ki jih je izbruhal eden izmed naših vojakov?

— O treh krokarjih? ...
— Da, major, o treh krokarjih!
— Jaz vem samo za dva, gospod general!

O treh res nisem slišal ničesar!
— Dobro, eden več ali manj, to v tem primeru res ni važno! Hočem samo ugotoviti, ali je oni vojak res bruhal prave, resnične krokarje?

— Prave, pristne krokarje, gospod general!
— Dva krokarja, ste rekli?
— Dva, gospod general!
— In kako je do tega prišlo?

— Zelo preprosto, gospod general. Naš vojak Pantaleon ima v mestu ljubico; če smemo verjeti govoricam, je to črnelas dekle zelo duhovito in vročerkavno. Kakšni očesci, gospod general, kakor dve zvezdi! Pa njena usta! Če človeka pogleda, baje kar ohromi, če se mu nasmeje, bi umrl zanj. Pravijo, da je bujnega telesa, trdih, visokih prsi, v licih ima jamice in...

— Major!
— Izvolite, gospod general!
— Bodite kratki in izogibajte se vseh neuradnih podrobnosti!

— Razumem, gospod general!
— Kako je bilo torej s tistima dvema krokarjema?

— No, fantu se je stožilo po oni, ki sem

JOSÉ ANTONIO CAMPOS

Trije krokarji

vam jo hotel opisati, ni hotel jesti, ne piti, nazadnje je obležal hudo bolan in pričel bruhati. Bruhal je kar naprej. In tako je nazadnje bruhal še tista dva krokarja!

— Vi ste bili seveda poleg in sve to videli?
— Ne, gospod general, pripovedujem vam le tisto, kar sem slišal od drugih.

— Kdo vam je torej to povedal?

— Stotnik Aristofanes.

— Midva sva torej končala. Naj pride takoj stotnik Aristofanes!

— Razumem, gospod general!

*

— Stotnik Aristofanes!
— Izvolite, gospod general!
— Koliko krokarjev je izbruhal vojak Pantaleon?

— Enega, gospod general.

— Pravkar pa so mi povedali, da sta bila dva in malo prej je bilo govora celo o treh.

— Ne bo držalo, gospod general, na srečo je bil samo eden. A pri vsem tem, če gospod general izvoli slišati moje skromno mnenje, je že eden dovolj, da ta primer razglasimo kot fenomenalen.

— Popolnoma se strinjam, stotnik!

— Krokari, gledan s popolnoma zoološkega stališča, ni nobena posebnost. Kakšen je pravzaprav naš krokari? Ne smemo ga zamenjati z evropskim krokarijem, ki ga je Linne imenoval *corvus corax*. Naša lokalna zvrst krokarja spada v številno družino dnevnih roparic. Moje skromno mnenje je, da gre za pravega, pristnega *sarcoranfusa*, poznam ga po majhnih bradavicah okoli korena kljuna, po katerih se loči od zvrsti vultur papa, *catartus* in *californianus*. Razume se, da so mnenja prirodoslovcev glede tega hudo deljena.

— Stotnik!
— Izvolite, gospod general!
— Ali mislite, da smo v gimnaziji, da mi predavate o prirodopisju?

— Ne, gospod general!

— Zato nikar ne spreminjajte predmeta pogovora! Koliko je torej resnice v govoricah o krokarjih, ki jih je izbruhal vojak Pantaleon?

— Vse je čista resnica, gospod general!

— Ste ga vi sami videli?

— Videl ga pravzaprav nisem, gospod general. Izvedel sem o tej stvari od poročnika Pitagorasa, ki je bil očividec pri tistem bruhanju.

— V redu! Takoj hočem govoriti s poročnikom Pitagorasom!

— Nemudoma vam ga pošljem, gospod general!

*

— Poročnik Pitagoras!
— Izvolite, gospod general!

— Kaj mi lahko poveste o krokarjih?

— Nekaj bi res vedel; primer je v resnici dokaj nenavaden, toda lko so vam o njem pripovedovali, so precej pretiravali.

— Kako to mislite?

— Ker sploh ni bilo govora o celem krokarju, ampak le o enem delu, nič drugega. Bolnik je izbruhal le eno perutnico, gospod general. Jaz sem se zaradi dogodka hudo začudil in po službeni dolžnosti sem tekkel o tem po-

ročat stotniku Aristofanesu, ta pa je moral preslišati besedo »perut« in me razumel, kot da mu govorim o celem krokarju, stotnik je o tem dalje poročal majorju Epaminondasu, ki je razumel, kot da sta bila dva krokarja, nakar je sporočilo prenesel polkovniku Anatimandru, temu pa se je zdelo, da mu pripoveduje o treh.

— Toda — ali je resnično vsaj tisto o peruti?

— Jaz peruti nisem videl, gospod general, videl pa jo je narednik Esopo. On je bil tisti, ki je razširil govorico o krokarjih.

— Vsi hudiči, takoj ga pošljite k meni!

— V trenutku bo tukaj!

*

— Narednik Esopo!
— Izvolite, gospod general!

— Kaj je z vojakom Pantaleonom?

— Bolan je, gospod general!

— To vem, ampak kaj je z njim?

— Bruha, gospod general!

— Od kdaj že bruha?

— Od sinoči, gospod general!

— Ob kateri uri je izbruhal krokarjevo perut?

— Nobene peruti ni izbruhal, gospod general!

— Prekleti osel, kako si potem mogel razširiti novico, da je vojak Pantaleon izbruhal krokarjevo perut?

— Oprostite, gospod general! Še kot majhen pobič sem poznal pesmico, ki pravi:

Čedna je moja deklita,
črne ima oči,
črne ima lase,
kakor peruti krokarja,
čedna je moja deklita...

— Dosti, bedak!

— Oprostite, gospod general! Ko sem tako videl svojega tovariša, kako bruha nekaj črnega, sem se nehote spomnil te pesmice in pripomnil, da je tisto, kar je izbruhal, tako črno kakor krokarjeva perut. Drugega nisem rekel.

— Ah, vsi hudiči!

— To je bilo vse, gospod general, ostalo so dodali drugi.

— Poberi se, lopov!

Vrli general se je udaril s pestjo po čelu in vzdrlil:

— Jaz pa sem v svojem poročilu omenil kar šest krokarjev, da bi podkrepil nenavadnost dogodka...

Nova gospodarska stvarnost sveta:

Naraščanje proizvodnje socialističnih držav spreminja odnose sil v svetu

Iz poročil OZN o gibanju svetovne industrijske proizvodnje je razvidno, da industrijska proizvodnja socialističnih dežel v svetu mnogo nagleje narašča, kot pa narašča ta proizvodnja v ZDA ali pa državah Evropske gospodarske skupnosti. V svetovnem merilu se je med leti 1951 in 1961 industrijska proizvodnja povečala za 103 %. V evropskih socialističnih državah se je industrijska proizvodnja v istem razdobju povečala za 240 %, v vseh drugih državah pa komaj za 74,2 %.

Leta 1950 je znašal delež Združenih držav Amerike na svetovni industrijski proizvodnji 43 %, delež socialističnih dežel pa 18 %, medtem ko je znašal delež držav, ki so sedaj članice EGS le 13 %. Po 13 letih je leta 1962 delež ZDA padel na 31 % ali za 28 %, medtem ko je delež socialističnih dežel porastel na 30 % ali za 36 %. Delež EGS se je v tej primerjavi v tem razdobju le malo dvignil. Dvignil se je na 15 % ali za 15,3 %. Posebno močno narašča delež socialističnih dežel na svetovni industrijski proizvodnji od leta 1957 naprej.

Na ta tri področja sveta odpade tri četrtine svetovne industrijske proizvodnje. Z naraščanjem industrijske proizvodnje v socialističnih deželah se je v svetu pojavila nova sila, ki je v industrijski razvoj vnesla bistvene spremembe. Sedanji industrijski razvoj v teh deželah vodi k stalnemu zoževanju razlik v tempu in potencialu razvoja med njimi in ostalim svetom. To dejstvo deluje tudi pozitivlajoče na gospodarsko politiko kapitalističnih dežel. Objavljene nove serije podatkov OZN o svetovni industrijski proizvodnji so nekateri komentatorji uporabili tako, da so opozorili, da je predvidena stopnja naraščanja 4 % premajhna, da

bi za dalj časa odložila trenutek, ko bo industrijska proizvodnja socialističnih dežel presegla isto proizvodnjo kapitalističnih držav. V analizi teh podatkov je neki zahodni gospodarstvenik ugotovil, da industrijska vloga socialističnih držav v svetovni proizvodnji ne dopušča več, da bi jih izključili iz razprav preprosto že zato, ker je treba upoštevati dejanske odnose v svetu.

Čeprav je to največja povojna sprememba v dejanskih odnosih, pa ni edina, ki jo mnogokrat zamolčujejo, se je izogibajo ali jo celo zanikajo. Mnogo je v zahodnem svetu pojavov nerealnega gledanja na mednarodne gospodarske odnose tudi takrat, kadar gre za vprašanje potreb dr-

žav v razvoju. Ena najvidnejših resničnosti, ki jo skušajo na zahodu zanikati, je ta, da so se odnosi gospodarskih sil v svetu bistveno spremenili in da je že dolgo vidna smer njihovih nadaljnjih sprememb v prid socialističnih dežel, sil miru in medsebojnega sodelovanja v svetu.

V tem poročilu OZN prikazani industrijski razvoj socialističnih dežel pa tudi kaže, da je zanikanje takih resničnosti v prvi vrsti v škodo tistim, ki jih skušajo zanikati. Dejstvo, da je bil tempo industrijskega razvoja v socialističnih deželah med letom 1951 in 1961 tri in polkrat večji kot pa v ostalem svetu, namreč kaže, da je industrija v kapitalističnem svetu v nevarnosti, da krene v proizvodnji in na trgu na rakovo pot, če ne bo resno upoštevala integracijske prizadevanja in težnje, ki jih prakticira in ponuja industrija socialističnih dežel tako deželah v razvoju, kot tudi zahodnim kapitalističnim državam in združenjem.

Pogoste nesreče pri gospodinjstvem delu

Statistika ve povedati, da je za ženske gospodinjstvo najbolj nevarno in združeno s pogostimi nesrečami. V Zahodni Nemčiji ugotavljajo, da zgubi pri gospodinjstvem delu življenje vsako leto povprečno 8000 žena, to je za 1000 smrtnih žrtev več kakor pri običnem gospodarstvu in za polovico več kakor pri prometnih nesrečah.

Vseh številnih manjših nesreč niti ne morejo ugotoviti, ker jih nobena oblast ne registrira. Razen gospodinjo so poškodbam pogosto izpostavljeni tudi otroci.

Največ nezgod se dogaja pri padcih z improviziranih stelaž ali s stolčkov, ki jih uporabljajo, da dosežejo kakšne predmete na omarah ali drugih shrambah. Nesreče se nadalje dogajajo pri pomanjkljivo zavarovano postavljenih lestvah in spodrslijah na gladkih tleh. Veliko smrtnih nesreč povzročajo v gospodinjstvu pomanjkljivo izvedene električne napeljave in nestrokovno opremljene instalacije, kakor tudi neprevidno odpiranje tankov gorilnega olja. Statistika ugotavlja, da so najnevarnejše ure v gospodinjstvu med 11. in 12. uro ter med 16. in 17. uro, nadalje v petkih in meseca avgusta in decembra. Okoliščino razlagajo s tem, da so v teh časih najnapornejše ure za gospodinje in zahtevajo tudi hiter tempo vsakovrstnega čiščenja.

Ta teden vam priporočamo:

Pesmi in pesniške zbirke

- Kajetan Kovič: **KORENINE VETRA!** pesniška zbirka, 64 str. pl. 23 šil.
- Lojze Krakar: **CVET PELINA**, pesniška zbirka, 80 str. pl. 35 šil.
- Lili Novy: **OBOKI**, pesniška zbirka, 124 str. pl. 33 šil.
- Jože Udovič: **OGLEDALO SANI**, pesniška zbirka, 164 str. ilustr. pl. 28 šil.
- Branko Žužek: **PADAJO ROŽNATI LISTI**, pesniška zbirka, 64 str. ilustr. pl. 20 šil.
- Oton Župančič: **O DOMOVINA**, pesniška, zbirka, 100 str. ilustr. pl. 30 šil.
- Kajetan Kovič: **PREZGODNI DAN**, pesniška zbirka, 60 str. pl. 13 šil.
- Tone Pavček: **SANJE ŽIVIMO DALJE**, pesniška zbirka, 80 str. pl. 32 šil.
- Valentin Vodnik: **IZBRANE PESMI**, 216 str. pl. 27 šil.
- Simon Gregorčič: **POEZIJE**, 312 str. ilustr. polusnje 70 šil.
- France Prešeren: **DELO**, poezije, nezbrane poezije, priredbe in prepesnitve ljudskih pesmi, pisma, 288 str. pl. 44 šil.
- J. W. Goethe: **PESMI**, balade, elegije, izreki in epigrami, 300 str. ilustr. pl. 32 šil.
- Srečko Kosovel: **IZBRANE PESMI**, miniatura izdaja, 168 str. pl. 18 šil.
- Alojz Gradnik: **PESMI**, miniatura izdaja, 128 str. umetno usnje 25 šil.
- A. S. Puškin: **PESMI IN PESNITVE**, miniatura izdaja, 256 str. umetno usnje 25 šil.
- France Prešeren: **KRST PRI SAVICI**, bibliof. izdaja „Večni sopotniki“ 92 str. ilustr. pl. 44 šil.
- Oton Župančič: **DUMA**, bibliof. izdaja „Večni sopotniki“, 60 str. ilustr. pl. 32 šil.
- **VENČEK LJUDSKIH PRIPOVEDNIH PESMI**, 128 str. ilustr. br. 8 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

Iščemo za Švico (St. Gallen) spretno **šivilje** po možnosti z dobrim predznanjem. Priučitev mogoča. Smo moderna oblačilna tovarna s petdnevnim delovnim tednom in lastno hišo za svoje nameščenice. Dobra plača. Povrnitev potnih stroškov. Starost 18 do največ 38 let. Prošnje je treba poslati na: W. Kriesemer & Co. A. G. Wassergasse 23, St. Gallen (Schweiz)

50-letni vdovec s tremi otroci, lastnik obrtnega podjetja, išče za dom gospodinja (Wirtschafterin), ki naj bi opravljala gospodinjstva dela - tako rekoč kot mati v družini. Pozneje zakon - in sicer tudi cerkven - ni izključen. Interesentke, okoli 40-letne, lahko tudi vdove, naj pošljejo svoje prijave, opremljene s sliko, na upravo lista „Slovenski vestnik“ Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10.

Iščemo prvovrstnega **kuharja** ali **kuhario** za imenitno gosposko hišo (Švica). Nudimo: zelo visoko plačo in prijetno stalno službo. Priporočila ter sprichevala in sliko pošljite pod označbo »Švica« na upravo lista.

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Poločnik. Tiska založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. Dopolni naj se pošljijo na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinja — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 14. 9.: 8.00 Otroški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vr — 11.40 Od plošče do plošče — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 „Mali brat“, roman od Dolores Wieser — 16.30 Širni pisani svet — 17.00 Veseli delopust z glasbo — 18.05 Pogled na radioprogram prihodnjega tedna — 18.55 Sobotni šport — 19.10 Odmev časa — 20.15 Orkestralna dela avstrijskih komponistov — 22.20 Plesna glasba.

Nedelja, 15. 9.: 8.05 Oddaja za kmete — 8.15 Nedeljski jutranji pozdrav — 11.00 Koncert v zelenem — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Križem po svetu, križem skozi čas — 18.00 Koncert narodnih pesmi — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Človek, ne jezi se — 21.18 Ob lepi sinji Donavi.

Ponedeljek, 16. 9.: 8.00 Domača književnost — 13.30 Mala melodija z Dunaja — 15.45 Koroška knjižna polica — 17.00 Popoldanski koncert — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.35 Oddaja zveznega mladinskega krožka — 19.00 Dobar večer, dragi poslušalci — 20.15 In kaj mislite vi? Vsakdanja vprašanja pod lečo — 20.30 Koroška lovsko ura.

Torek, 17. 9.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 14.45 Iz kulturnega dela dežele — 15.30 Komorna glasba — 17.00 Na Koroškem v gosteh — 18.25 Iz prve roke — 19.00 Srečna Avstrija — 19.45 Doživljaji na sprehodu — 20.15 „Pravljica“, zabavna slušna igra — 21.30 Pesem za lahko noč.

Sreda, 18. 9.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Ljudske pesmi in ljudski plesi iz Šlezije — 16.00 Glasba zale — 18.00 Po Dravski dolini gor in dol — 18.15 Pomoč potrebuje vsak — 19.00 Dobar večer, dragi poslušalci — 20.15 Orkestralni koncert.

Četrtek, 19. 9.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 14.15 Pavška ura — 15.15 Posebej za vas — 15.45 Koroški avtorji: Michael Gultenbrunner — 18.00 Kulturna poročila koroške dežele — 18.20 Oddaja za delavce — 20.15 O ljudskem humorju iz Štajerske — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 20. 9.: 8.15 Igra komarni orkester z Linza — 14.15 Komorna glasba — 15.45 Kulturno zrcalo — 17.00 V koncertni kavarni — 18.00 Koroška ljudska visoka šola v avstrijskem radiu — 18.35 Kaj pravi industrija — 19.00 Dobar večer, dragi poslušalci — 20.15 Zabava plaža — 21.00 Prix Italija.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje: 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporter na poti — 18.00

RADIO PROGRAM

Dobro razpoloženi — 19.00 Za otroke — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Pogled v svet.

Sobota, 14. 9.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.30 Bodite popolnoma mirni — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Zdrava hrana — 13.55 Pet minut agrarne politike — 14.00 Mi igramo — 15.15 Vsaka star ima dve strani — 16.30 Od nog do glave — 17.10 Univ. prof. dr. R. Strasser: Osnove delovnega prava — 17.40 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Glasba Johanna Straussa — 21.45 Šport z vsega sveta.

Nedelja, 15. 9.: 8.15 Kaj je navigat? — 9.00 Giuseppe Verdi v svojih pismih — 11.00 Tedenska ogledala domačega tiska — 13.10 Za avtomobiliste — 15.00 Naš vsakdanji kruh — 16.00 Glasba iz vsega sveta — 18.30 Pariz in njegove zvezde — 19.30 Melodije za nedeljski večer — 20.30 Lepi glasovi in lepe viže.

Ponedeljek, 16. 9.: 6.05 Premislite sami — 7.20 Jutranja glasba — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.30 Znamenite Offenbachove overture — 16.00 Otroška ura — 17.40 Oddaja za žene — 19.30 Slavnostne igre v Schwetzingu 1963.

Torek, 17. 9.: 6.05 Preden odidele — Ja, to je moja melodija — 9.35 Stvarilne velikih mojstrov — 11.00 Ljudske viže — 12.00 Opoldansko zvenenje iz Dobre vasi — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 16.00 Esej današnjega časa — 16.30 Življenje se prične pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vas — 20.00 Dežela ljubezni v opereti — 21.30 O tem lahko govorimo — 22.10 Pogled v svet.

Sreda, 18. 9.: 6.05 Premislite sami — 8.10 Prosimo prav prijazno — 13.30 Za prijatelje opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Velika zabava — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.40 Domači zdravnik: nevarnost ceste — 19.30 Halo tenagerji! — 20.15 Vseh devet — 21.40 Uredi, kar drugi zakrivijo.

Četrtek, 19. 9.: 6.05 Preden odidele — 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 13.30 Orkestralni koncert — 14.35 Tragedija človeka — 15.30 Iz del avstrijskih komponistov — 17.15 Raziskovalci v gosteh — 17.40 Oddaja za žene — 19.30 Zveneča plača — 20.00 Zveneči filmski magacin — 21.00 Prosti čas za vzemirjenje — 22.15 Vabimo k plesu.

Petek, 20. 9.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 11.00 Kadar stojim visoko zgoraj — 13.30 Za prijatelje opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Boleča melodija — 21.30 Iz priložbenega poštnega nabiralnika — 21.30 Tretje znamenje.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 366,1 ali 988 Kc/sk.

Nedelja, 15. 9.: 9.00 Kmetijska oddaja — 14.30 Sedem dni v svetu — 17.00 Popoldanski ples — 21.00 Iz slovenske folklore: Pratikla — 21.25 Skladbe za godala.

Ponedeljek, 16. 9.: 11.45 Ameriški odmevi — 18.30 Nove plašče resne glasbe — 19.15 Izvenevropska sporna ozem-

lja: Irian — 20.30 Jules Massenet: Werther, opera v 4 dejanjih.

Torek, 17. 9.: 12.15 Potovanje po Italiji — 18.30 Slovenska simfonična glasba — 19.15 Z mamico po sončnih stezicah — 21.00 Znameniti gorniki po Julijskih Alpah: Emilio Comici.

Sreda, 18. 9.: 12.15 Za naše žene — 18.30 Simfonične pesnitve — 19.15 Scipio Slataper: Moj kras — 21.00 veselo-igra: Klatež.

Četrtek, 19. 9.: 11.45 Znameniti ansambli — 19.00 Pevski zbor Julijske Benečije in Furlanije — 19.15 Potovanje na mesec — 21.00 Simfonični orkester Tržaške filharmonije.

Petek, 20. 9.: 12.15 Pogled v svet — 19.15 Zlato, tisočletni vladar sveta — 21.00 Koncert operne glasbe.

Sobota, 21. 9.: 12.15 Za naše žene — 15.30 Veseli vladar — 18.30 Tržaški skladatelji — 19.15 Na počitnicah — 20.30 Teden v Italiji — 21.00 Vabilo na ples.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 76,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz

Dnevne oddaje: 4.00 Dobro jutro — 10.55 Vsak dan nova papavka — 11.00 Oddaja za voznike in polnike malarnih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napravi za prijetno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 14. 9.: 6.30 Napotki za turiste — 8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji — 10.15 Plošča za ploščo — 12.25 Domači napravi za prijetno opoldne — 13.30 Poletje, sonce in glasba — 15.15 Zabavna glasba — 17.05 Gremo v kino — 18.45 Novo v znanosti — 20.00 Po domače — 21.15 Oddaja za naše izseljence — 23.00 Sobotni ples.

Nedelja, 15. 9.: 6.30 Napotki za turiste — 8.00 Mladinska radijska igra: Začarana žoga — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnite, tavarši! — 10.30 Pisano nedeljsko glasbeno dopolnje — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 15.30 Šport, glasba in še kaj — 20.00 Pod lipco zeleno — 21.00 Galerija opernih likov — 22.15 Solisti in ansambli zabavne glasbe RTV Ljubljana.

Ponedeljek, 16. 9.: 8.30 Z zabavno glasbo v dobro voljo — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Ponedeljkovo dopolnje ob narodnih pesmih raznih narodov — 12.25 Domači napravi za prijetno opoldne — 14.05 Rapsodija in kolo — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Glasbene uganke — 18.45 Na mednarodnih križpotih — 20.00 Zabavni kaledioskop — 20.45 Kulturna kronika — 21.05 Z letošnjega festivala v Dubrovniku.

Torek, 17. 9.: 9.25 Mojslri sinfonije — 10.35 Jugoslovanske narodne za zbor — 13.15 Zabavna glasba — 14.45 Dvorak-

TELEVIZIJA

Sobota, 14. 9.: 15.00 O sladka dunajska glasba — 16.30 Kaj lahko postanem? — 18.30 Kaj vidimo novega? — 19.30 Poročila — 20.00 Mosaik kratkih filmov — 20.15 „Amphitron“ od Kleista.

Nedelja, 15. 9.: 17.00 Otroška oddaja: Silvar z otokom zaklada — 17.20 Svet mladine — 17.50 Mesni pogovori — 19.03 Sedem dni časovnih dogajanj — 19.20 O pragramu prihodnjega tedna — 19.35 Maurice Bejard, plesalec nad umetnostjo — 20.00 Poročila — 20.15 Prenos od nemške televizije: Maska v modrem.

Ponedeljek, 16. 9.: 18.30 Konec tedna v Parizu — 19.00 Aktualni šport — 19.30 Poročila — 19.55 Izložbeno okno — 20.15 Otok je bil priča — 21.35 Športno omizje.

Torek, 17. 9.: Z glasbo na pali — 19.00 Televizijska igra: rdeča raža — 19.30 Poročila — 20.00 Mosaik kratkih filmov — 20.10 Enaindvajset — 20.55 Svetloba in senca.

Sreda, 18. 9.: 17.00 Otroška oddaja: mala veda o risanju — 17.55 Za družino: Kamrica za šivanje — 18.30 Nepoznana Evropa — 19.00 Tudi to je Avstrija — 19.30 Poročila — 20.00 Mosaik kratkih filmov — 20.10 Obvezni mandat — 21.05 Šas smrti.

Četrtek, 19. 9.: 11.00 Šolska televizija: oddaja iz angleščine — 12.00 Šolska televizija: oddaja o prometni vzgoji — 18.30 Sedmi mož — 19.00 Športni kaledioskop — 19.30 Poročila — 20.00 Mosaik kratkih filmov — 20.15 eksperimentalna gospodična — 21.45 Umetnost preživetja.

Petek, 20. 9.: 18.30 Neznana Evropa — 19.00 Televizijska kuhinja — 19.30 Poročila — 20.00 Mosaik kratkih filmov — 20.15 Televizijska igra: Biedermann in zažgalci.